

ЗАПОРУКА ДАЙДЖЕСТ '25

«Цей журнал - спосіб
зупинитися, відрефлексувати
пройдений шлях й побачити
людей, довіру та турботу, які
стоять за кожним нашим кроком»

Наталія Оніпко

Дорогі друзі, партнери, всі, хто поруч!

Ми презентуємо цей Дайджест як підсумок нашої спільної роботи впродовж 2025 року. За цей час «Запорука» реалізувала десятки проєктів та зустріла сотні людей, і тепер ми хочемо поділитися цими історіями з вами.

Для нас це не просто звітність — це спосіб показати, як саме працює фонд. Ми прагнемо не лише підтримати у тяжку хвилину, а й створити умови для якісних глибинних змін.

Ці зміни відчутні на різних рівнях. Ми бачимо їх у дітей, які після складного лікування знову вчаться ходити, гратися й просто бути дітьми. У родинях, які знаходять тимчасовий дім у «Дачі» та можливість хоча б трохи видихнути між лікарняними коридорами. У лікарнях, де з'являються нові підходи до реабілітації, психологічної підтримки та сучасного лікування. І, звісно, у долях конкретних людей - як-от жінок, які постраждали від домашнього насильства, але завдяки підтримці фонду опанували нову професію, відчули впевненість і розпочали власну справу. Пишаємося тим, що «Запорука» була першою в Україні в розвитку онкопсихології та продовжує змінювати підходи до фізичної реабілітації.

Наша підтримка медицини — наприклад у сфері нейрохірургії — це теж про нову якість допомоги, яка стає доступною тут, удома.

Для нас цей Дайджест — рідкісна можливість сповільнитися. У щоденному ритмі, коли виклики миготять один за одним, дрібниці часто розмиваються. Навіть усередині фонду не кожен знає повний масштаб того, що нам вдалося досягти.

Сторінки цього журналу дають змогу озирнутися, відрефлексувати пройдений шлях і відчути, як якісно змінюємося ми самі. Це надзвичайно цінно, адже саме в таких результатах ми знаходимо мотивацію рухатися далі. Це той внутрішній «вогонь», без якого важко триматися та діяти в ці складні часи.

Запрошуємо вас до читання. Подивіться на цей рік нашими очима.

*Щиро ваші —
Наталія Онінко та
команду фонду «Запорука».*

ЗМІСТ

ДІМ ДАЛЕКО ВІД ДОМУ

5

«Дача» — це місце, де ми вперше за багато часу почали жити, а не існувати»	8
Традиції, що роблять «Дачу» родинним Домом	13
Креативний опір: як волонтери рятують дитинство	18

ПІДСИЛЕННЯ МЕДИЦИНИ

21

Дитяча нейрохірургія в Україні: коли світовий рівень тримається на межі виживання	22
Від безликих стін до артпростору. Як створювали дизайн для відділення дитячої онкології Національного інституту раку	27
Острівець безпеки. Як нові умови в Відділенні дитячої онкології у Національному інституті раку змінюють роботу онкопсихологів	32

РЕАБІЛІТАЦІЯ ФІЗИЧНА ТА ПСИХОЛОГІЧНА

37

Реабілітація — це право на життя після діагнозу	38
Світові тренди в психоонкології: «Ми маємо бути на крок попереду хвороби»	46
Дивізіон психоонкології: як «Запорука» формує професійні стандарти допомоги	51

ПІДТРИМКА ПРИФРОНТОВИХ І ПРИЙМАЮЧИХ ГРОМАД

53

Розриваючи тишу: історія про мовчазний Дім і людей, які повернули йому голос	54
Мова, яку почують: чому «Запорука» в комунікації із суспільством вибирає мистецтво	60
Місце щасливих людей: як Ірина винайшла свій рецепт незалежності	64
Херсон: чекаємо на зелень, щоб мати де сховатися	67

ІНВЕСТИОВАНО У НАПРЯМ

10 645 023 €

ДІМ ДАЛЕКО ВІД ДОМУ

Родинні дома «Дача» у Києві та Львові:

267 родин отримали проживання, психологічні послуги, транспортування, фізичну реабілітацію

Волонтерська спільнота:

553 заходи для підопічних у лікарнях Києва та Львова, а також у Родинних домах «Дача»

330 волонтерів фонду, 119 з них долучилися у 2025 році

Родинний дім «Дача» — це серце благодійного фонду «Запорука». Його історія почалася у 2009 році в Києві: тоді в орендованому приміщенні оселилися перші родини, чий діти проходили лікування в Національному інституті раку та «Охматдиті». Протягом 17 років фонд доводив: діти одужують швидше в обіймах рідних, тому сім'ям важливо залишатися поруч і не втрачати відчуття дому. У 2023 році київська «Дача» нарешті переїхала до власного, спеціально збудованого великого будинку.

Повномасштабна війна перетворила Львів на один із найбільших медичних хабів країни. Сюди почали з'їжджатися діти з тяжкими захворюваннями та пораненнями з усієї України — від Харківщини до Одещини. Щоб підтримати їх, у березні 2024 року «Запорука» відкрила «Дачу» у Львові. Зараз вона працює в орендованому приміщенні, приймаючи пацієнтів Клінічного центру дитячої медицини та Першого медичного об'єднання Львова — Дитячої лікарні Святого Миколая.

«Дача» — це місце, де ми вперше за багато часу почали жити, а не існувати»

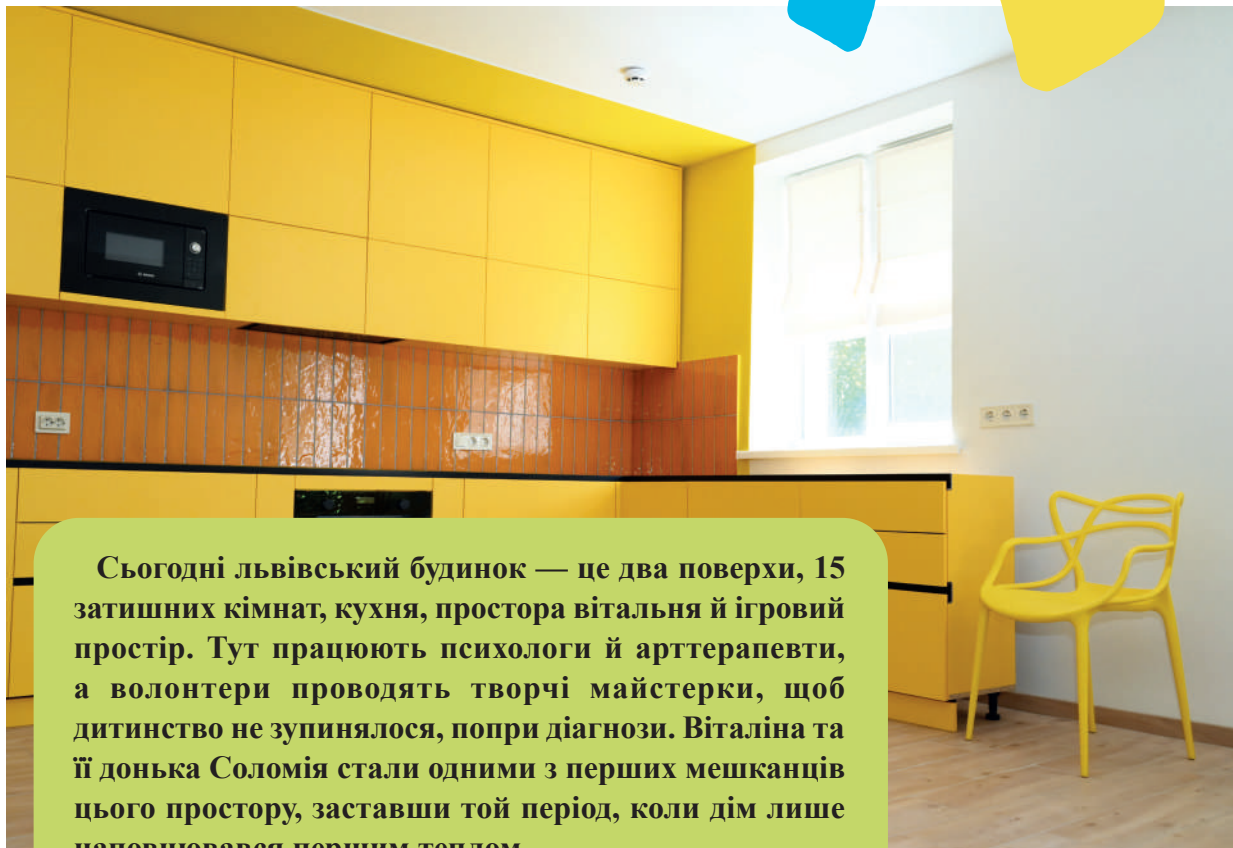
Для Віталіни екстрені ситуації — це щоденна робота. 15 років вона працювала лікаркою на швидкій допомозі в Миргороді. Її чоловік Сергій — військовослужбовець. Вони звикли рятувати, захищати та бути сильними. Але 24 лютого 2022 року їхній світ вибухнув двічі.

«Наше місто обстріляли одним із перших. Я два тижні жила на роботі, лікарі виїжджали на виклики під ракетами, діти були в селі, у родичів, — згадує Віталіна. — І саме в цьому хаосі ми звернули увагу, що Соломійка перестала тримати рівновагу. Коли нарешті потрапили на МРТ, то почули: «Пухлина головного мозку». Ми просто стояли посеред лікарні й ридали. Навколо війна, Київ заблокований, і в дитини — рак».

Далі були місяці тяжких випробувань. Польща, де Соломія пережила дві складні операції, але де мовний бар'єр значно все ускладнював: «Країна, де ти не знаєш жодного слова, — дуже гнітить. Ти перелякана, не розумієш, що робити, а лікарі спілкувалися тільки польською».

Потім — Ізраїль, тривале лікування в Хайфі, яке перервала вже інша війна — та, що почалася там у 2023-му. Проекти закрилися, і Віталіна з донькою залишилися сам на сам зі своєю бідою.

Справжній дім, який прийняв їх без жодних умов, чекав на них «удома», у Львові. На початку 2024 року вони вперше переступили поріг львівської «Дачі» від фонду «Запорука».

Сьогодні львівський будинок — це два поверхи, 15 затишних кімнат, кухня, простора вітальня й ігровий простір. Тут працюють психологи й арттерапевти, а волонтери проводять творчі майстерки, щоб дитинство не зупинялося, попри діагнози. Віталіна та її донька Соломія стали одними з перших мешканців цього простору, заставши той період, коли дім лише наповнювався першим теплом.

«Дача» вчилася бути
домом, а ми вчилися
знову довіряти й
дихати вільно

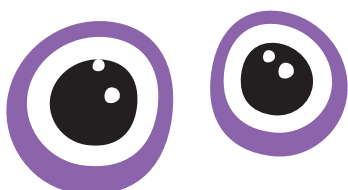
«МИ ЗРОСТАЛИ РАЗОМ ІЗ «ДАЧЕЮ»

Віталіна каже, що вони з донькою стали одними з перших «дачників» і бачили, як цей дім ставав на ноги. Тоді, на початку 2024-го, львівська «Дача» була ще зовсім «зеленою».

«Кімнати вже були готові, пахли новою постілью та чистотою, але в домі ще не було тієї бурхливої активності, яка є зараз. Не було ще наших знаменитих «кінопонеділів», не було стільки волонтерів. Ми разом проходили цей шлях: «Дача» вчилася бути домом, а ми вчилися знову довіряти й дихати вільно».

Віталіна пам'ятає, як вони з донькою приїхали вперше — виснажені, змучені лікарнею, де в палатах по шестеро людей і мами сплять на одному ліжку з дітьми.

«Ми зайшли на «Дачу» — а тут тепло, світло, простір. Величезні ліжка, свій холодильник, чистота... Але головне — адміністратори. Один — завжди впевнений, із гарним настроєм, інший — настільки любив дітей, що вони до нього просто горнулися. Ми приїхали ввечері, і це відчуття «дякуємо, що ви є» нас просто накрило».

СВІТ, ЩО ПЕРЕМАГАЄ ОБМЕЖЕННЯ

Саме на «Дачі» Соломійка, яка через хворобу майже не бачила звичайного дитинства, почала відкривати світ.

«На «Дачі» ми побачили, що крім лікарні є життя. Соломія обожнює кулінарні майстеркласи. Для неї це найбільша радість — приготувати піцу чи кекси з кремом, а потім разом їх з'їсти. А арттерапія? Беремо листок паперу, рвемо його на клптики, а потім із них клеїмо гілочки дерева. Це неймовірна метафора нашого життя — зі шматочків збирати щось красиве».

На «Дачі» ми
побачили, що крім
лікарні є життя

ГНІТЮЧА ТИША: ПРО СТРАХ ЗАПИТАТИ «ЯК СПРАВИ?»

«Дача» стала місцем, де Соломія вперше в житті побачила аніматорів, уперше пішла в театр, уперше відвідала великий парк розваг.

«Ми тут святкували її 7-річчя — приїхав чоловік, старша донька, були свято, торт і друзі-дачники. На «Дачі» нам не було коли думати про хворобу, ми думали, як встигнути на чергове заняття. Кожна п'ятниця, кожен понеділок — це подія. Наші «кінопонеділки» з мультфільмами та піцою — це вже традиція, яку Соломія обожнює».

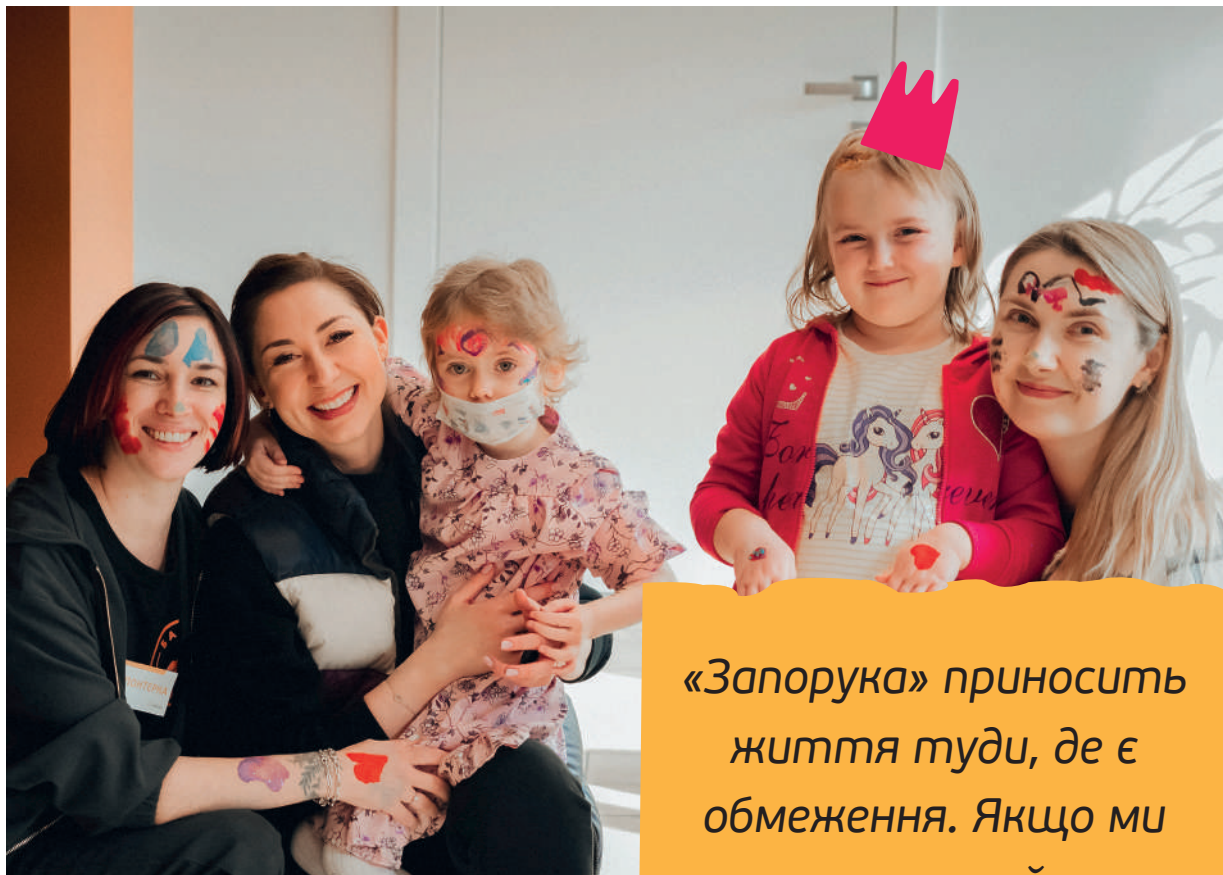

Людам здається,
що мовчання — це
вияв такту, але для
маму, яка бореться
за життя дитини,
це видається як
зникнення

ДІМ ДАЛЕКО ВІД ДОМУ

«Запорука» приносить
життя туди, де є
обмеження. Якщо ми
не можемо вийти у
світ, вона цей світ
приносить до нас

Цей страх «звичайних» людей перед чужою бідой створює навколо родини ізоляцію. Віталіна пояснює, що фрази на кшталт «усе буде добре» теж не допомагають — у них немає активної сили, вони часто звучать як спроба швидше закрити тему. Натомість на «Дачі» цей бар'єр зникає.

«Тут не треба добирати слова. Людина, яка сама йде цим шляхом, розуміє тебе без зайвих рухів. На «Дачі» ми всі в одному човні, тому ніхто не відводить очей. Тут ти не маєш пояснювати, чому в тебе сьогодні немає сил усміхатися або чому дитина на вигляд інакша. Це і є те саме відчуття «своїх» — коли твій біль не лякає інших, а стає зрозумілим кожному. Саме тут ми вперше за тривалий час відчули: ми не тавровані своєю бідой, ми — люди, які просто живуть у складних обставинах».

Для Віталіни «Дача» стала місцем психологічного порятунку. «Запорука» робить неможливе: вона приносить життя туди, де є обмеження. Якщо ми не можемо вийти у світ, вона цей світ приносить до нас».

Зараз у Соломії непростий період. Пухлина знову почала рости, ніжки болять після тяжкої хімії, попереду — зміна протоколу. Але коли родина знову збирається до Львова на обстеження, маленька Соломія каже: «Мамо, я хочу на «Дачу!»

«Хвороба нікуди не дівається, але тут ти не існуєш, а живеш. «Дача» дає той внутрішній вогонь, який не дає впасти в прірву. Це місце, де ми вперше відчули: ми не самі».

Традиції, що роблять «Дачу» родинним Домом

Традиції на «Дачі» не з'явилися за наказом. Вони формувалися поступово, протягом усіх 17 років існування родинного дому. Коли сім'ї приїжджають до нас, вони потрапляють у нове середовище, часто замкнені у своєму болю. І саме традиції стають тим містком, що повертає їх до життя.

ЛЮДИ ЗАПОРУКИ

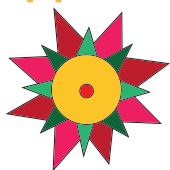
Елизавета Попкова —
очільниця напрямку
«Дім далеко від дому»

Ліза вірить у долю — і не безпідставно. Її шлях у «Запоруці» розпочався задовго до офіційного призначення. Ще у 2021 році на благодійному забігу «Біжу на «Дачу» вона координувала волонтерів. Є архівне фото з того дня, де Ліза стоїть пліч-о-пліч із Наталією Оніпко. Тоді вона ще не знала, що згодом очолить стратегічний напрям фонду — «Дім далеко від дому».

Сьогодні в зоні відповідальності Лізи — життєзабезпечення, безпека й операційне управління «Дачами» у Кисві та Львові. Її робота — це не лише про складні інфраструктурні процеси, а й про те, щоб у кожному домі вирувало бурхливе творче життя.

Саме про це Ліза і пише у своїй колонці: як на «Дачі» зароджувалися традиції, які з них були першими і як саме вони перетворюють цей простір на родинний дім, де панує справжній домашній затишок.

РІЗДВО: ТОЧКА ВІДЛІКУ НАШОЇ РОДИНИ

Майже всі наші традиції народилися зі свят. Саме під час перших спільних Різдвяних вечорів у 2008–2009 роках почала формуватися та особлива атмосфера «Дачі», яку ми маємо сьогодні. Спершу сім'ї жили дуже закрито: кожен готував їжу для своєї родини, був сам на сам у своєму

горі. Але спільне приготування Святої вечері все змінило. Виявилося, що в нас — «Україна в мініатюрі»: сім'ї з різних регіонів приносять свої рецепти. Хтось робить кутю густою, хтось — рідкою, хтось ставить 12 пісних страв, а хтось приносить м'ясне. Саме за цим великим столом незнайомі до того люди вперше починають говорити, ділитися та ставати рідними. Свято «зліпило» нас, як те тісто на пампухи.

ВЕЛИКДЕНЬ: ТАЇНСТВО ТИШІ ТА КОШИКИ НАДІЇ

На Великдень у нас відбувається справжнє таїнство. Зазвичай наша «Дача» дуже голосна, тут постійно вирує життя, але коли печуться пасочки — все затихає. Ми знаємо: щоб тісто піднялося, має бути тихо і спокійно. У цей момент на «Дачі» панує особлива, майже храмова атмосфера. Кожен відчуває важливість цієї події, це дуже зворушливий момент для всіх нас.

МАЙСТЕРКИ: СУЧАСНІ ВЕЧОРНИЦІ

Раніше майстеркласи були способом зацікавити дитину. Тепер це стало традицією творчих «дачних вечорниць». Як колись жінки збиралися разом прясти чи вишивати, так зараз наші мами й діти збираються у вітальні. Це допомагає виходити зі своїх «мушель» — кімнат. Поки руки зайняті фарбами або глиною, починається спілкування, щирі поради. Хтось підспівує...

Так ми потроху відкриваємо кожного. Наприклад, Радік був дуже замкненим, не йшов на контакт навіть із психологами. Але коли приїхав наш контент-менеджер знімати TikTok, хлопчик зацікавився процесом. Розпитував про сценарій, ідею. Це стало його містком до нас: він знявся у відео, розкрився, і тепер він — активний учасник усіх наших подій.

Такі заняття гармонізують стосунки між мамою та дитиною. У лікарні мама — це та, хто тримає під час процедур. На майстерці вони стають партнерами й творцями. Це повертає в їхнє життя нормальність, наповнює їх обох.

ЗУСТРІЧІ З ПЕРЕМОЖЦЯМИ: ЖИВА НАДІЯ

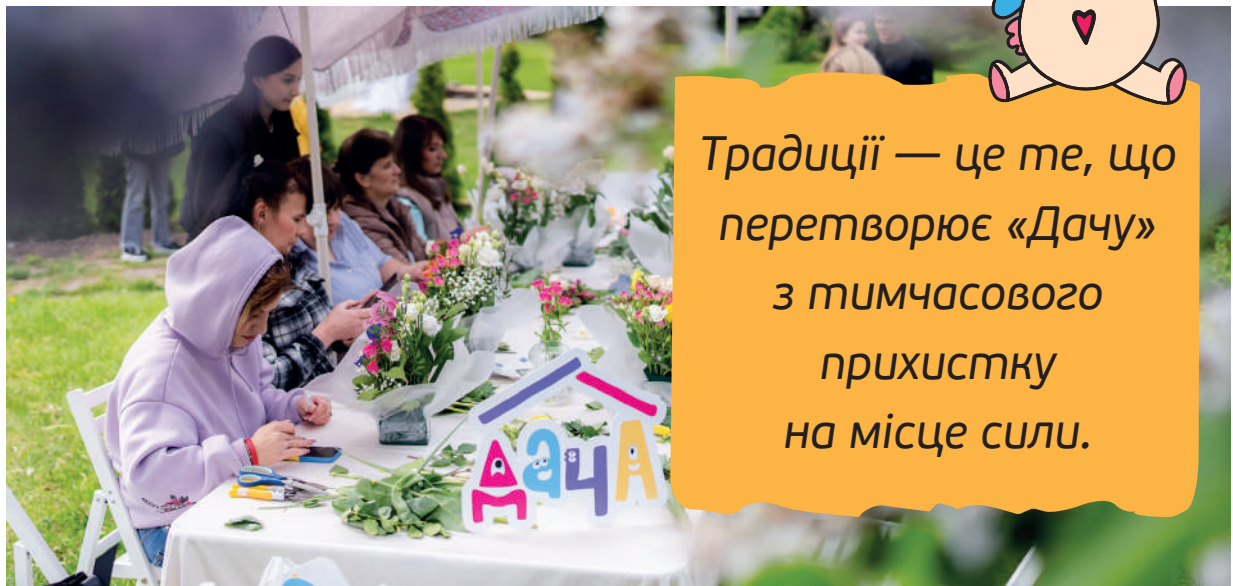
Зустрічі з Переможцями стали однією з найпотужніших наших традицій. До нас приїжджають молоді люди, які вже поборолі рак. Це жива передача досвіду - досвіду перемоги.

Коли сім'я бачить здорового, активного «випускника» «Дачі», який кілька років тому проходив той самий шлях, це працює сильніше за будь-які слова. Такий приклад стає тихим, але переконливим доказом: дитячий рак можна подолати.

ВЕСНЯНКИ ТА ВИШИВАНКИ: ЛАГІДНЕ ПОВЕРНЕННЯ ДО КОРІННЯ

Останнім часом додалося більше свят. У Львові в нас з'явилася традиція веснянок: ми не лише співаємо, а й запрошуємо майстринь із писанкарства. На День вишиванки наші «Дачі» розквітають. Навіть ті батьки, які раніше не мали власної вишиванки, тепер купують її собі й дітям. І попри боротьбу з хворобою, ми знову і знову відчуваємо й відкриваємо для себе, хто ми є.

Традиції — це те, що
перетворює «Дачу»
з тимчасового
прихистку
на місце сили.

ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ: СТАТИ ВЕЛИКОЮ РОДИНОЮ ДЛЯ ІМЕННИКА

У цей день ми стаємо для дитини її великою родиною. Заздалегідь запитуємо батьків, про що вона мріє, готуємо персональний торт, кульки, подарунки. Робимо все, щоб дитина відчула: сьогодні вона — у центрі уваги, поруч із людьми, які щиро радіють її новому року життя.

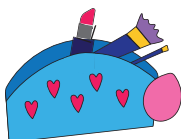
УРОЧИСТА ВИПИСКА: МЕДАЛЬ ДЛЯ СУПЕРГЕРОЯ

Раніше виписки були тихими — люди часто боялися «зурочити» радість, хотіли швидше зібрати речі й поїхати. Тепер завершення основного етапу лікування — це свято перемоги. Ми вручаємо дитині «Медаль Хоробрості» як визнання того, що вона та її батьки подолали тяжкий шлях. Коли дитина бачить напис «Супергерой» на своїй медалі, вона починає вірити в це сама, і це усвідомлення — «мені вдалося» — лишається з нею на все життя.

ДНІ КРАСИ: ТУРБОТА ПРО ТИХ, ХТО ДБАЄ

Мамі часто ніби «незручно» думати про манікюр чи зачіску, коли дитина хворіє. Тому ми почали впроваджувати Дні краси, заняття йогою та медитації. Спочатку матусь доводилося майже вмовляти виходити з кімнат, а тепер у нас повні записи. І це про більше, ніж догляд за собою. Коли мама бачить у дзеркалі усміхнену, доглянуту жінку, в неї з'являються сили йти далі і бути опорою для своєї дитини.

31 ЖОВТНЯ: ДЕНЬ НАРОДЖЕННЯ «ДАЧІ»

Тепер у нас є спільна дата для всіх «Дач» — і в Києві, і у Львові. І для тих, що ще попереду. Це день, коли ми святкуємо не стіни, а саму ідею «Дому далеко від дому». Це завжди великий торт, концерт і море вдячності. День, коли ми ще раз відчуваємо: все, що ми робимо, має сенс.

Традиції — це те, що перетворює «Дачу» з тимчасового прихистку на місце сили. І саме це кожна родина забирає з собою пам'ять про тепло, підтримку та віру в щиріх і добрих людей, які залишаються поруч.

Креативний опір: як волонтери рятують дитинство

Надія приїхала до Києва з Сіверськодонецька ще студенткою. Вчила іноземні мови, будувала кар'єру, виховувала доньку. Її волонтерський шлях розпочався у 2014-му з перекладу розслідувань для міжнародної спільноти InformNapalm.

Але три роки тому Надія відчула потребу бути фізично поруч із тими, кому найважче. Так у її розкладі з'явилися вівторки та п'ятниці в Національному інституті раку (НІРi), де фонд «Запорука» вже багато років створює для маленьких пацієнтів простір життя, зокрема організовує для них творчі майстерки.

Це години, коли лікарня перетворюється на артстудію, а Надія — на невтомного «двигуна» цього процесу, який готує простір, розливає фарби та допомагає кожному майстру творити дива.

«МЕНІ ПЕЧЕ НЕСПРАВЕДЛИВІСТЬ»

У Надії є особиста історія — її мама померла від онкологічного захворювання. Але замість того щоб дистанціюватися від болю, вона вирішила йти йому назустріч.

«Коли в сім'ї це пройдено, воно вже не так страшно. Але мені пече несправедливість.

Доросла людина пожила, побачила світ, а тут — дитина, яка ще тільки навчилася говорити, а вже має починати таку жорстоку битву. Я не можу цього збагнути й прийняти. Тому я тут».

АСИСТЕНТКА ДИВА ТА «МЕДІАТОР ВАЙБУ»

Надія одразу розставляє акценти: її роль — не головна. Вона — та сама людина, яка робить так, щоб свято творчості взагалі відбулося. Але за суто технічним «принеси-подай» стоїть набагато складніша робота — створення атмосфери.

«Я — асистентка для майстрів. Треба оббігати всі палати, покликати дітей, налити водичку в стаканчики для малювання. А діти ж з інфузоматами, на них крапельниці теліпаються — дитині складно самотужки навіть просто сісти до столу. Треба донести важкенні сумки з матеріалами. А ще майстерклас — це живий процес, де треба вміти «склеїти» атмосферу. Буває, підлітки крутять носом: «Малювання — це для малюків». Треба знайти правильне слово для них, зацікавити, розговорити майстриню, яка вперше прийшла і боїться. Моє завдання — зробити так, щоб, попри втому, в кімнаті з'явився творчий вайб, у якому хочеться жити».

ЗАХОПЛЕННЯ МАЙСТРАМИ: ПРОСВІТНИЦТВО ПОНАД ДІАГНОЗ

Особлива гордість Надії — люди, яких фонд залучає до роботи. Це не просто аніматори, а професіонали, які перетворюють лікарняну залу на майже академію мистецтв.

«Я безмежно захоплююся нашими майстрами. Це люди з таким досвідом і підходом, що навіть медперсонал збігається подивитися, фоткає і каже: «Ми теж так хочемо!». Майстрині з артстудій («Art for Kids», «КамАртСис»,

Van Gogh's Studio) дають дітям справжню базу. Сьогодні вони розповідали про німецьку художницю Габріелу Мюнтер, іншим разом — про Пікассо. Хто з дітей у звичайному житті це знає? А наші знають. Я бачу, як вони розвиваються: дитина з регіону, яка раніше не тримала пензля, тепер впевнено змішує акрил, щоб досягти потрібного відтінку неба».

МАГІЯ В ДІЇ: ВІД ГАРРІ ПОТТЕРА ДО «FLUID ART»

Завдяки професіоналізму майстрів діти створюють речі, які вражають рівнем виконання. Надія згадує ці моменти як справжнє диво:

«Діти роблять неймовірне. Наприклад, на чорних полотнах малюють іскристі картини — це зараз дуже популярно. Майстриня робить ескіз того ж Гаррі Поттера, а дитина вчиться накладати шари фарби, створюючи об'єм. Або техніка «Fluid Art» («рідке мистецтво»): діти змішують фарби у склянці, додають спеціальний розчин і виливають це на керамічних ведмедиків або круглі полотна. Кольори хаотично, але фантастично красиво розтікаються. Для дитини це як диво, яке вона створила власноруч».

ПСИХОЛОГІЯ ПОМАРАНЧЕВИХ СТІН І «ДРІМУЧИЙ» СТРАХ

Надія впевнена: колір і ставлення лікують не гірше за процедури.

«Відділення поділене на дві частини. В одній — старий ремонт, який пригнічує морально. В іншій — новий, помаранчевий, зроблений «Запорукою». Ви не уявляєте, як це сонячно! Але досі є проблема — людська «дрімучість». Багато хто боїться онковідділень, ніби рак може «перескочити». У мене була волонтерка, яку буквально тіпало від страху. Але вона впоралася. Три години плела з дітьми макраме, сміялася... Не треба боятися дитини, яка лікується. Це страх, який долається одним її вдячним поглядом».

І тут важливо бути системним. Запал завжди згасає — ти не переграєш це. Це природний процес. Просто на місце того, хто втомився, прийде нова людина, яка щойно загорілася. А ті, хто залишаються надовго, знають: це марафон. Ти робиш свою справу, бо без цієї стабільності дива не трапляються».

ПОДВІЙНА ВІЙНА ТА СИСТЕМНІСТЬ

Сьогодні маленькі пацієнти ведуть дві війни одночасно: з хворобою та з обстрілами.

«Після нічних обстрілів я заходжу в палату, а діти «варені» від втоми. Але вони встають і йдуть малювати. Коли дитина розфарбовує фігурку після ночі в укритті — це і є наш креативний опір».

МИ МАЄМО БУТИ ПОРУЧ

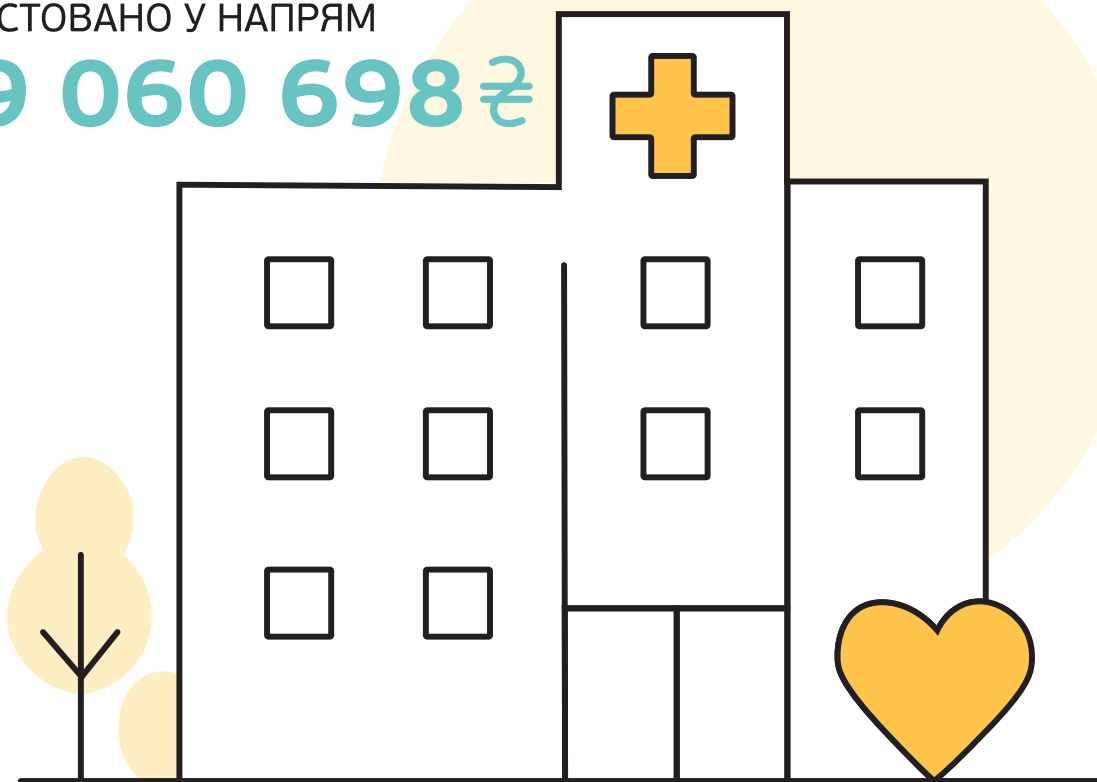
«Якщо ви боїтеся прийти — почніть з маленького. Перерахуйте кошти на матеріали, а я зніму вам відео, як вони перетворилися на шедеври. Ми маємо бути поруч. Рак — це не вирок. Наше завдання — наповнити світ цих дітей такими яскравими подіями, щоб навіть лікування стало лише фоном для їхніх творчих перемог. Коли бачиш їхню еволюцію — це і є найкраща нагорода».

ІНВЕСТИОВАНО У НАПРЯМ

49 060 698 €

ПІДСИЛЕННЯ МЕДИЦИНИ

Медичне обладнання та медикаменти

35 млн. грн.

НДСЛ «Охматдит» - **11 473 900** грн.

Національний інститут раку – **6 171 758** грн.

Перше медичне об'єднання (Unbroken),
Львів – **5 313 843** грн.

Регіональний центр родинного здоров'я,
Дніпро – **4 351 122** грн.

Інститут нейрохірургії ім. акад.

А. П. Ромоданова – **2 237 080** грн.

Клінічний центр дитячої медицини, Львів –
1 310 905 грн.

Міська лікарня №4, Дніпро - **700 000** грн.

Інші лікарні **3 441 392** грн.

Ремонти та облаштування

7 820 439 грн.

Відремонтували стаціонарне відділення
реабілітації у Регіональному центрі
родинного здоров'я у Дніпрі

Відремонтували та облаштували відділення
дитячої онкології у Національному інституті
раку

Системна проблема дитячої нейрохірургії в Україні сьогодні є комплексною та гострою. Попри світовий рівень підготовки наших лікарів, галузь залишається критично залежною від доброї волі благодійників, а не від стабільної підтримки держави.

Брак коштів на високі технології — навігаційні системи, апарати sEEG, мікроскопи — змушує хірургів витратити дорогоцінний час на пошук ресурсів замість порятунку життів. Кожна операція — це не лише інтелектуальний та фізичний виклик, а й фінансовий квест: де знайти сотні тисяч гривень на електроди чи унікальні витратні матеріали?

Додайте до цього системну демотивацію середнього медичного персоналу та постійний ризик «відпиливу мізків». Дитяча нейрохірургія тримається на патріотизмі фахівців, які залишаються в країні. Але для стійкості галузі потрібні не лише герої, а й потужні, централізовані та належно фінансовані державні центри. Поки держава лише шукає шлях до цього, фонд «Запорука» стає надійним тилом для тих, хто тримає скальпель, доводячи: підтримка нейрохірургії — це інвестиція в майбутнє, яке не може чекати.

*«Хірург не має думати про
лампочку до мікроскопа, він має
думати про мозок дитини»*

Павло Плавський

ІНІЦІАТИВА
ПІДСИЛЕННЯ МЕДИЦИНИ

Дитяча нейрохірургія в Україні: коли світовий рівень тримається на межі виживання

Наш співрозмовник — Павло Плавський, завідувач відділення дитячої нейрохірургії Національної дитячої спеціалізованої лікарні «Охматдит». Це фахівець із понад 20-річним досвідом, який щодня стоїть на захисті дитячого здоров'я, виконуючи унікальні для України операції. Павло Сергійович належить до тієї плеяди лікарів, які не просто працюють у системі, а власноруч її розбудовують: він не забув часи, коли відділення мало лише три палати, і довів його до рівня сучасного високотехнологічного центру.

Проте сьогодні лікар б'є на сполох. Попри колосальний досвід і сучасне оснащення, відділення вперлося у «стелю» своїх можливостей.

«Зараз ми виконуємо майже 500 втручань на рік, і, на жаль, це стало нашою межею за пропускнуою спроможністю. Більше ми приймати не можемо. У нас стоїть величезна черга пацієнтів із різними патологіями, які чекають на свій шанс», — констатує Павло Плавський. Щоб рухатися далі, відділенню потрібні не лише стіни, а й системна державна підтримка, яку сьогодні змушені замінювати благодійні фонди.

«СВЯТЕ СЯТИХ»: НАВІГАЦІЯ, ЩО НЕ МАЄ АНАЛОГІВ

Павло Сергійович називає свою операційну «святою святих», адже її оснащення забезпечує можливість працювати на рівні найкращих світових клінік.

«Тут є майже все, що хотілося. Наша навігаційна система не має аналогів в Україні. Тут працюють і магнітна, й оптична системи — вони буквально будують траєкторії руху хірурга всередині мозку. Коли ми фіксуємо голову пацієнта та завантажуюмо знімки МРТ, то під час операції в режимі реального часу бачимо, де є наш інструмент і куди ми «атакуємо». Це дає нам ювелірну точність», — розповідає Павло Плавський.

ПЕРЕМОГА НАД ЕПІЛЕПСІЄЮ: КОЛИ РИЗИК ВИПРАВДАНИЙ

Саме ця точність дає змогу братися за випадки, від яких раніше доводилося відмовлятися через надто високий ризик інвалідизації. Одним із таких успіхів став порятунок дитини, яка шість років страждала на тяжку епілепсію. Вогнище хвороби (фокальна кортикальна дисплазія) містилося в критичній зоні — моторній корі.

«Ще три роки тому ми не запропонували б цю операцію, бо ризик був надто високим: дитина могла назавжди втратити здатність рухати рукою чи половиною обличчя. Проте завдяки сучасному обладнанню ми провели інтраопераційне картування (брейн-мапінг), знайшли зони відповідальності та максимально ніжно видалили вогнище. Минув місяць — у дитини не було жодного нападу. Ми зберегли функцію руки, а невелика симптоматика на обличчі, я впевнений, із часом відновиться».

СИСТЕМНИЙ ГЛУХИЙ КУТ: ЧОМУ ГАЛУЗЬ ТРИМАЄТЬСЯ НА БЛАГОДІЙНОСТІ?

Попри технологічні прориви, лікар гостро відчуває недосконалість державної системи фінансування. Основна проблема — «зрівнялівка», коли надскладні нейрохірургічні втручання фінансують без урахування їхньої реальної вартості.

«Якщо принцип фінансування йтиме «без розбору», за загальними мірками, то на дитячу нейрохірургію чекає крах. Вона триматиметься лише доти, доки патріоти, які залишаються в Україні, будуть тут. Але фахівець, який має унікальні вміння, рано чи пізно задумається: «Чому я маю вимучуватися? Чому я маю думати, де мені знайти нитки, голки чи гемостатичні матеріали, щоб не просити благодійника про лампочку запасну до мікроскопа?» Хірург має концентруватися на якості допомоги, а не на логістиці витратних матеріалів».

Павло Плавський переконаний: за кожною технічною проблемою стоїть людська доля. Неповне оснащення операційної чи брак витратних матеріалів — це не просто незручність для лікаря, це прямий ризик для дитини.

«Задумайтеся на хвилинку, що відчуває лікар, якщо він розуміє, що є ризик невдачі просто через брак якогось обладнання. А це — відповідальність за чужу дитину. Це погляд в очі батькам після операції. Коли все добре — всі тішаться, а що робити, коли ні? Саме тому ми не маємо права економити на якості. І саме тому підтримка фонду «Запорука» для нас є критично важливою — вони латають ті дірки, які ігнорує система, даючи нам можливість просто бути лікарями».

«Нейрохірургія — це не про прибуток, а про порятунок життя»

Михайло Ловга

Наш другий співрозмовник — Михайло Ловга, керівник Центру нейрохірургії, хірургії епілепсії та нейрофізіології Клінічного центру дитячої медицини (м. Львів). Його шлях у професію визначила особиста трагедія: після загибелі близької людини в ДТП він, тоді ще молодий лікар, відчув безпорадність через брак знань у нейрохірургії. Це стало поштовхом до того, щоб опанувати найскладнішу спеціалізацію. Сьогодні Михайло Іванович — один із провідних фахівців, чия команда виконує унікальні для України втручання.

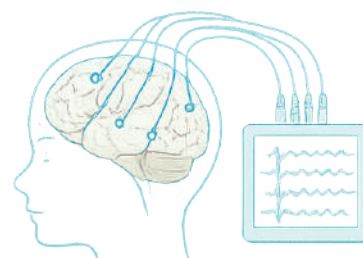
Як і його київський колега, Михайло Ловга переконаний: державна система охорони здоров'я поки що не готова повноцінно підтримувати такий складний напрям.

ЕПІЛЕПСІЯ: ПОРЯТУНОК ЧЕРЕЗ «СНАЙПЕРСЬКИЙ ПРИЦІЛ»

Львівський центр має мало не найбільший досвід у дитячій хірургії епілепсії — понад 100 різних видів втручань. За статистикою, кожен п'ятий пацієнт із цим діагнозом не піддається медикаментозному лікуванню і потребує операції.

«Ми зробили великий крок уперед завдяки обладнанню, подарованому фондом «Запорука», — **системі для багатоканального тривалого запису ЕЕГ.** Це допомагає нам максимально точно знайти вогнище епілепсії. Ми мріємо про впровадження стерео-ЕЕГ — такий собі «снайперський приціл» для мозку. Це надзвичайно дорого: лише електроди для одного пацієнта коштують приблизно 200 тисяч гривень. Поки держава не фінансує такі витрати, ми покладаємося на допомогу благодійників», — пояснює лікар.

«Задумайтеся на хвилинку, що відчуває лікар, якщо він розуміє, що є ризик невдачі просто через брак якогось обладнання. А це — відповідальність за чужу дитину. Це погляд в очі батькам після операції. Коли все добре — всі тішаться, а що робити, коли ні? Саме тому ми не маємо права економити на якості. І саме тому підтримка фонду «Запорука» для нас є критично важливою — вони латають ті дірки, які ігнорує система, даючи нам можливість просто бути лікарями».

система для багатоканального тривалого запису ЕЕГ

КАДРОВА КРИЗА: МЕДСЕСТРИ ЯК ДЕФІЦИТНА ПРОФЕСІЯ

Особливий біль лікаря — це стан середнього медичного персоналу. Він переконаний, що без медсестер навіть найуспішніша операція може закінчитися катастрофою в післяопераційному періоді.

«Медсестри — це найбільш обділена ланка. Це професія, яка зникає, бо люди йдуть у приватні кабінети чи косметологію, де спокійніше та краще платять. Без гідної системи стимулювання ми втратимо тих, хто виходжує дітей 24/7. Я пишаюся своєю командою, вони — найкращі, але патріотизм не може бути вічним ресурсом».

ФІЛОСОФІЯ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Михайло Іванович відомий своєю відвертістю. Він чесно попереджає батьків: нейрохірургія — це не санаторій, це завжди ризик.

«Мій життєвий принцип — використовувати матеріали такої якості, яку я хотів би, щоб використовували для мене. Ми не маємо права економити, бо це — відповідальність за чужу дитину. Коли ти прокидаєшся зранку і знаєш, що можеш допомогти тому, хто вже зневірився, — це дає сили працювати далі. І в цій боротьбі фонд «Запорука» для нас — не просто донор, а партнер, який розуміє складність кожного випадку».

ТЕХНІЧНА ДОВІДКА

Апарат для багатоканального тривалого запису ЕЕГ — це фундамент для впровадження методу стерео-ЕЕГ.

- **Що це дає?** Можливість «бачити» мозок зсередини в режимі реального часу.
- **Як це працює?** Лікарі встановлюють тонкі електроди-голки безпосередньо в мозок. Це дає змогу зафіксувати напад там, де зовнішні датчики безсилі.
- **Результат:** Хірург видаляє лише ті міліметри тканини, що спричиняють напад, зберігаючи здорові ділянки, що відповідають за мовлення, рух та інтелект дитини.

ТЕХНІЧНА ДОВІДКА

Втручання Le Fort III — це одна з найскладніших операцій у краніофасціальній хірургії, що передбачає відокремлення кісток середньої зони обличчя від основи черепа.

- **Навіщо дистрактори?** Це спеціальні апарати, які після операції повільно (по міліметру на день) «висувають» кістки обличчя вперед.
- **Результат:** Це допомагає звільнити місце для нормального росту мозку, виправити проблеми з диханням і зором, а також відновити естетичний вигляд обличчя дитини.

Від безликих стін до артпростору

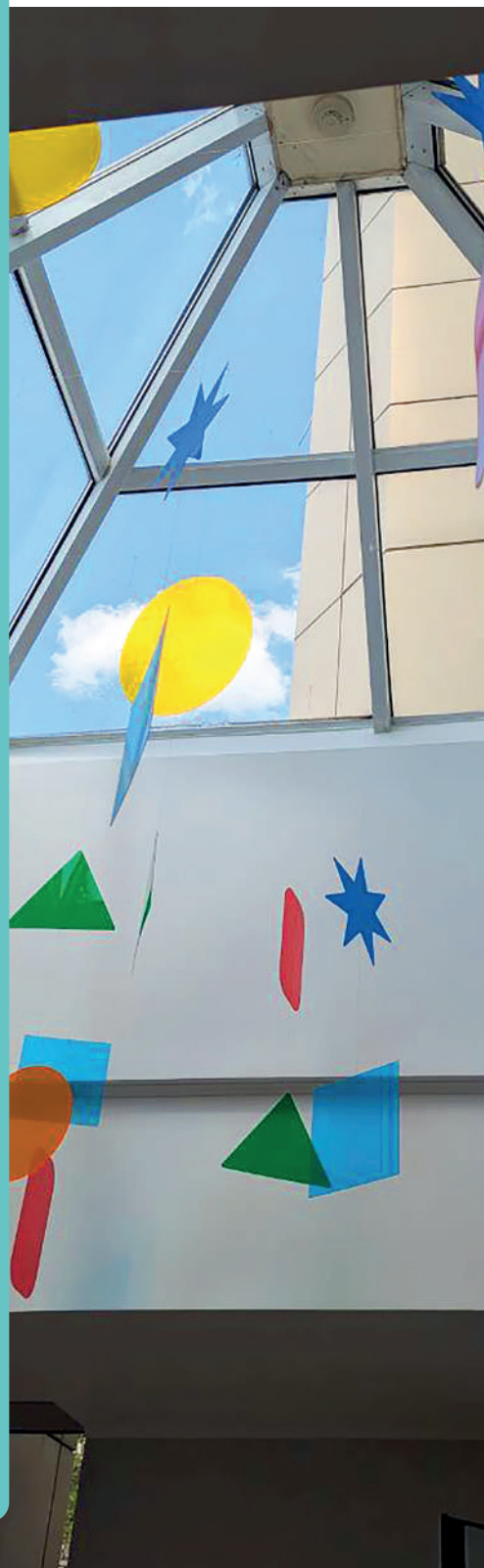
Як створювали дизайн для відділення дитячої онкології Національного інституту раку

Головною ідеєю оновлення простору в Національному інституті раку стало стирання болісного контрасту між атмосферою затишного родинного дому «Дача» та реальністю лікарняних сірих стін. Для цього «Запорука» запросила архітекторку Анастасію Толчинську, яка свого часу створювала родинний дім «Дача», та її колегу — дизайнерку Дар'ю Конопатську.

Вони тонко відчули потреби маленьких пацієнтів і як волонтерки безкоштовно розробили проєкт, втіливши у ньому свою соціальну місію. За п'ять місяців інтенсивної роботи лікарняний простір змінився до невпізнання. У стінах лікарні нарешті оселилося сонце.

Проєкт, реалізований за два етапи, охопив сім палат, чотири інклюзивні санвузли, великий хол з бібліотекою, ігрову, маніпуляційну та кабінет психолога. На це було витрачено понад сім з половиною мільйонів гривень! У межах робіт здійснено повну заміну комунікацій, вентиляції, а також закупівлю нових меблів і медичного обладнання.

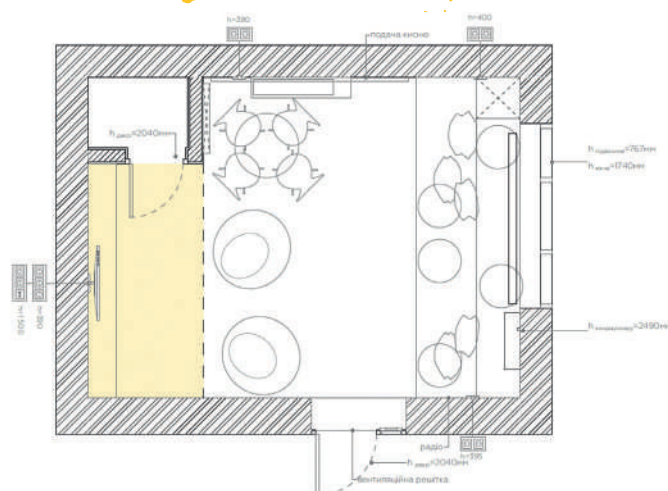
Про те, як ідеї перетворювалися на реальність, із якими викликами довелося працювати в обмежених умовах лікарні та які дизайнерські знахідки допомогли перетворити хол й ігрову кімнату на таке радісне місце для дітей, ми поговорили з Дар'єю Конопатською.

— Дар'є, як виникла ідея проєкту та яке головне завдання перед вами поставили?

— Завдання було відтворити в лікарні атмосферу, «як на «Дачі»», де багато «повітря», світла, де зовсім не страшно, де радісно й привітно. Коли діти із затишної «Дачі» потрапляють у типові лікарняні стіни, це їх дуже пригнічує. Тому потрібно було створити для них єдиний світ — теплий і безпечний. Моїм завданням стало розроблення дизайн-концепції ігрової кімнати та холу, а колега, архітекторка Анастасія Толчинська, займалася технічними кресленнями та допомагала з реалізацією. Кольорова гама вже була частково визначена — фірмовий жовтий колір фонду, навколо якого я вже будувала всю палітру, додаючи теплі бежеві відтінки, щоб створити відчуття комфорту.

— Ігрова кімната зовсім невелика. Як вдалося зробити її цікавою для дітей різного віку, щоб вони не заважали одне одному?

— Це виявилось найскладніше завдання. У дуже обмеженому просторі (19,9 м²) треба було створити зони для різних інтересів, щоб дітям було цікаво взаємодіяти, а не конкурувати за місце. Коли площа маленька, що робити? Треба лізти на стіни! (сміється).

Ми використали висоту. Наприклад, біля зони з телевизором та ігровою приставкою я спроектувала місця для сидіння у вигляді сходинок. Це дало можливість розмістити більше дітей, а ще це простір, де можна трохи порухатися, полазити. До того ж нижній ряд сходинок ми перетворили

на шухляди для зберігання іграшок і книжок. Для менших дітей є окрема зона зі столиками, дошкою для малювання крейдою й інтерактивними панелями на стіні. Поки старші грають у приставку, малеча може творити у своєму куточку.

— Дизайн у лікарні — це завжди суворі медичні норми. Наскільки важко було поєднувати творчість і вимоги стерильності?

— Це справді виклик. Ти не можеш просто поставити м'яке крісло чи повісити штори. Усе має бути інклюзивним і зносостійким. Наприклад, підлога — це спеціальний медичний лінолеум сірого відтінку, що витримує постійну дезінфекцію. Навіть меблі ми проєктували з урахуванням інженерії: в панелях передбачені спеціальні отвори, щоб не перекривати тепло від батарей і підтримувати правильну вентиляцію. Ми шукали баланс, де кожен матеріал відповідає нормам, та водночас не видається холодним чи «лікарняним».

— Але, мабуть, найцікавіша історія пов'язана з холлом. Розкажіть про «врятоване сонце».

— О, так! У холі на стелі є скляна піраміда — по суті, вікно, через яке потрапляє денне світло. Його хотіли закрити спеціальною плівкою для затемнення, але я була категорично проти. Мені зовсім не хотілося закривати справжнє сонце у відділенні, де його, навпаки, так бракує!

Я почала шукати ідеї, як перетворити цей, на перший погляд, технічний елемент на щось особливе. Натрапила на артоб'єкт в одній із закордонних галерей і зрозуміла — ось воно! Ми підвісили в цьому прорізі на тонких, майже невидимих нитках прозорі кольорові пластини різних форм і на різній висоті. Коли сонячні промені проходять крізь них, по всьому холу починають виблискувати різнокольорові тіні. Це живий динамічний простір! Піднімаєш голову — а в повітрі ніби літають фігурки, які створюють магію. Так елемент, якого хотіли позбутися, став серцем усього приміщення. Домом сонця.

— Окрім «сонця зі стелі», які ще незвичайні рішення ви використали у холі?

— Хол — це не просто зал очікування, це повноцінний артпростір. Тут відбуваються майстеркласи, діти малюють, спілкуються. Тому замість звичайного дивана ми поставили модульну систему з пувів. Їх можна легко пересувати, об'єднувати у великий диван для перегляду мультиків або, навпаки, розставляти окремо, створюючи затишні куточки для спілкування.

Щоб підтримати ідею сонця, на одній зі стін я намалювала велике помаранчеве півколо, яке ніби визирає з-під стелі. Воно перегукується і з нашим «вікном», і навіть з логотипом фонду.

— Ви також працюєте над редизайном приміщень для «Дачі» у Львові. Чи можна сказати, що цей «сонячний» стиль стає спільним для проєктів фонду?

— Так, ми продовжуємо цю історію. У Львові зараз реалізуємо проєкт кухні для родин — теж у дуже обмеженому просторі. Там будуть яскраві кольори, галерея для дитячих малюнків і навіть телевізор на дизайнерських колесах, який можна переміщувати. Ми хочемо, щоб хоч би де була «Запорука», дитина відчувала: вона не в ізоляції, вона вдома.

*Ти це вмієш, у тебе
це виходить, працюю
над цим, і все
обов'язково вдасться*

— Ваша робота сповнена глибокої емпатії. Що або хто надихає вас?

— Я хочу згадати свого тата, Сергія Конопатського. Він був військовим, підполковником. Але за натурою — надзвичайно творчою людиною, яка мріяла стати художником. Саме він показав мені ці світи, навчив малювати, допомагав у проєктуванні, підтримував мій вибір бути дизайнеркою. Попри всі негаразди, він завжди казав: «*Ти це вмієш, у тебе це виходить, працюю над цим, і все обов'язково вдасться*».

Він загинув у 2023 році під час виконання бойового завдання. Тато — та людина, яка мене надихнула і допомогла стати тим, ким я є. І створюючи ці простори, сповнені світла та надії, я в певному сенсі продовжую те, у що він так вірив.

Острівець безпеки

Як нові умови в Відділенні дитячої онкології у Національному інституті раку змінюють роботу онкопсихологів

В онкопсихології простір є частиною терапії. Коли дитина заходить у кабінет, вона має зняти «броню» пацієнта і знову стати просто дитиною. Донедавна робота психологів у Національному інституті раку (НІРі) відбувалася у вкрай тісних умовах. Але оновлення від фонду «Запорука» стало чимось значно більшим, ніж просто ремонтом і зміною інтер'єру: разом із перетворенням кабінету сталася трансформація самого «острівця безпеки». Змінилася якість психологічного супроводу.

Юлія Ткаченко, психологиня
БФ «Запорука»

Про те, як «фізичне» оновлення кабінету вплинуло на щоденну підтримку родин, розповідає онкопсихологиня Лілія Сіроха.

ЛЮДИ ЗАПОРУКИ

Лілія Сіроха —

Докторка філософії, клінічна психологиня та викладачка КНУ ім. Т. Шевченка.

Її професійне зростання нерозривно пов'язане із «Запорукою»: розпочавши шлях у фонді у 2019 році, сьогодні Лілія є однією із провідних експерток команди. Вона майстерно поєднує науковий підхід із практичною допомогою, орієнтуючись на стандарти доказової психології. Місія Лілії — розвиток культури професійної психологічної допомоги в Україні та впровадження найефективніших моделей підтримки для тих, хто цього потребує.

БІЛЬШЕ НЕ БОЛЯЧЕ: ТЕРИТОРІЯ БЕЗ МАНІПУЛЯЦІЙ

Головна відмінність кабінету психолога від будь-якого іншого приміщення в лікарні — це відсутність страху.

«Для дітей це завжди безпечна зона. Поки вони тут, вони точно знають: їм не будуть робити боляче. Це не маніпуляційна. Це місце, де можна сховатися від медсестер, які шукають тебе на аналізи, або від мам, яка ходить по відділенню з тарілкою каші», — усміхається Лілія.

Саме через це відчуття безпеки в кабінеті психолога трапляються «маленькі дива»: діти, які відмовлялися від їжі в палаті, тут раптом погоджуються поїсти, а ті, хто боявся катетера, саме тут дають лікарям провести необхідну процедуру.

ЯК БУЛО: СХОВАНКА БЕЗ ВІКОН

Раніше психологи працювали у крихітній кімнатці. Там ледь вміщалися стіл, шафка та вузький диванчик. Якщо до кабінету заходили троє дітей — місця для гри вже не залишалося.

«Минулий кабінет був дуже маленьким і, що найважче, без вікна. Замкнений простір. З одного боку, це справді нагадувало схованку, але працювати там було складно. Коли багато дітей одного віку хотіли зібратися разом, ми буквально сиділи одне на одному».

ЯК СТАЛО: СВІТЛО, ПРОСТІР І ВЕЛИКА ШАФА

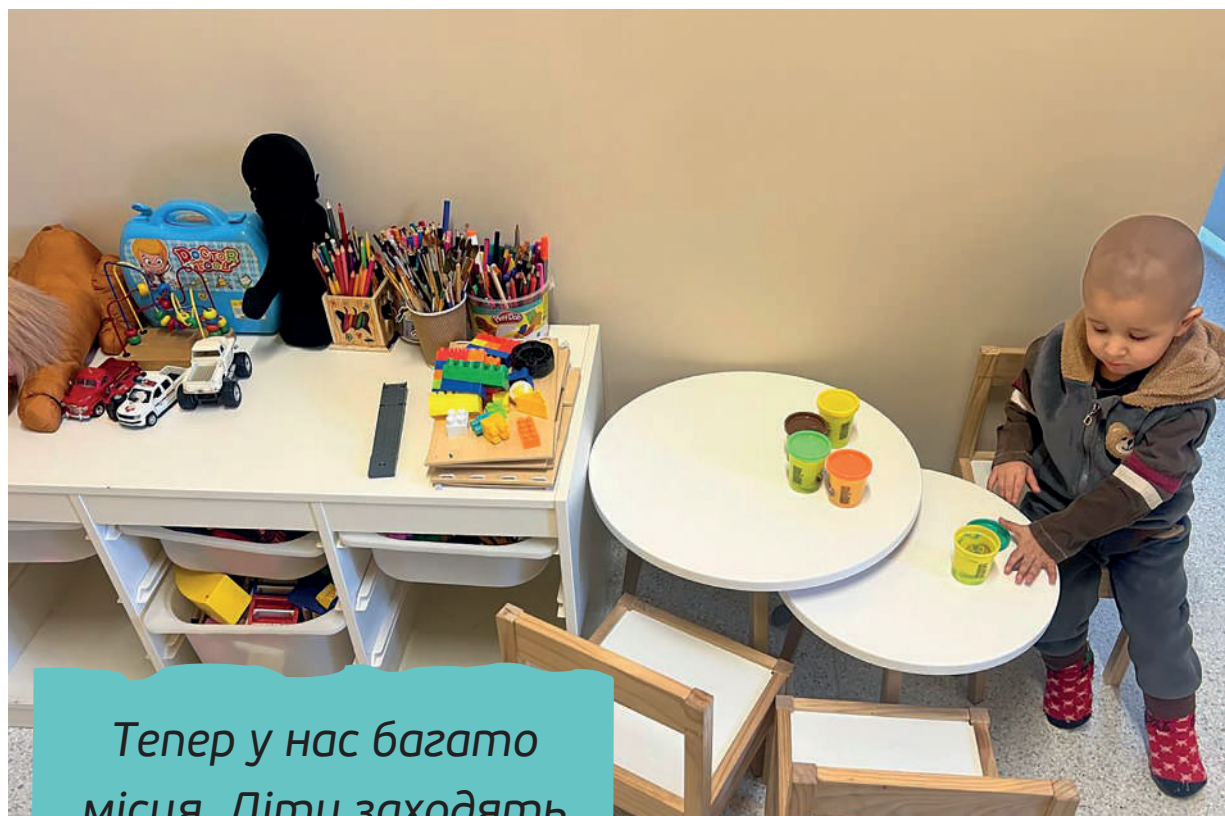
Новий кабінет — це світле приміщення з великим диваном і, головне, власним вікном. Тепер це місце для повноцінного «дитячого життя».

«Тепер у нас багато місця. Діти заходять і одразу біжать до шафи — ми дозволяємо їм самим вибирати іграшки.

Минулий кабінет був
дуже маленьким і, що
найважче, без вікна

Це дає дитині надзвичайно важливе в лікарні відчуття контролю: «Я сам вибираю, у що грати». Це повертає відчуття нормальності дитинства».

Тепер у нас багато місця. Діти заходять і одразу біжать до шафи — ми дозволяємо їм самим вибирати іграшки

НЕ ЛИШЕ ДЛЯ ДІТЕЙ: КАБІНЕТ ЯК «РЕСУРСНА» ДЛЯ ЛІКАРІВ

Дивно, але новий кабінет став «острівцем тиші» і для медичного персоналу. Раніше лікарі рідко заходили до психологів, а зараз ситуація кардинально змінилася.

«Лікарі зараз дуже вмотивовані, але навантаження колосальне. Інколи лікарка пише мені: «Дуже важкий день, можна я візьму ключі й просто посиджу у вас 10 хвилин у тиші?». Вони приходять, вмищуються на наш новий диван — і замість «однієї хвилиночки» залишаються на сорок. Їм теж потрібне місце, де немає «білого шуму» ординаторської, де можна просто видихнути».

Крім того, саме в цьому кабінеті тепер відбуваються найтяжчі розмови. Коли лікар має повідомити батькам непрості новини, він робить це тут — не в коридорі, а в приватній людській атмосфері, де родина має час і місце, щоб усвідомити почуте.

ЧИСТІ СТІНИ ДЛЯ НОВИХ ПЕРЕМОГ

Зараз новий кабінет має бездоганний вигляд, але Лілія зізнається: він ще чекає на свій старий вайб.

«У минулому кабінеті всі стіни були обклеєні дитячими малюнками. Тепер стіни ще зовсім нові, чисті. Але діти, які повернулися до нас на лікування, вже роблять зауваження: «Чому так пусто? Треба виправляти!». Тож зараз ми думаємо над великою корковою дошкою, щоб знову перетворити ці стіни на живу історію наших маленьких героїв».

Я сам вибираю, у що
грати. Це повертає
відчуття нормальності
дитинства

Оновлений кабінет психолога в НІРі став доказом того, що якісна підтримка починається з поваги — до дитини, до її батьків і до важкої праці фахівця. Це простір, де лікують не ліками, а спокоєм.

ІНВЕСТИОВАНО У НАПРЯМ

5 527 098 ₴

РЕАБІЛІТАЦІЯ ФІЗИЧНА ТА ПСИХОЛОГІЧНА

802 сесій фізичної терапії для 143 дітей

338 сесій фізичної терапії для 169 дорослих

3290 індивідуальних психологічних консультацій дітям та їх рідним

12 групових консультацій для батьків

4 зустрічі Дивізіону психологічного супроводу онкохворих дітей та їх родин

Видали порадник для родини, які стикнулися з онкологічною хворобою

Освітній курс для спеціалістів фізичної реабілітації у співпраці з NYU Langone's Rusk Rehabilitation

Тренінг «Сучасні підходи до онкорекреації» від фахівці St George's Hospital

✓ Тренінг «Сучасні підходи до онкорекреації» від фахівці St George's Hospital

✓ Тренінг «Фізична терапія болю у спині та попереку у пацієнтів онкологічного профілю»

✓ Тренінг «Комплексна терапія лімфедми»

✓ Співорганізація Третього Всеукраїнського конгресу з фізичної терапії, Львів

✓ Співорганізація III Конгресу «Діти та війна. Сучасні виклики психологічної допомоги та реабілітації в період воєнного часу»

Реабілітація — це право на життя після діагнозу

В українській онкології тривалий час панував стереотип: пацієнт — це «кришталева ваза», якої не можна торкатися, а будь-який рух може зашкодити. Благодійний фонд «Запорука» взяв на себе місію змінити це сприйняття. Сьогодні реабілітація стає невід’ємною частиною протоколу, яка повертає людину до повноцінного життя, а не просто фіксує відсутність хвороби.

Про те, чому реабілітація має починатися ще до операції, як цифри допомагають змінювати державну систему та чому фонд вирішив допомагати не лише дітям, а й дорослим, ми поговорили з координаторкою напрямку фізичної реабілітації Валентиною Ковальчук.

ПРО ШЛЯХ ДО ФОНДУ

— *Валентино, ви прийшли у фонд із досвідом роботи в Міністерстві охорони здоров’я, де займалися міжнародним медичним партнерством. Як відбувся цей перехід від державної служби до благодійного сектору?*

— *У міністерстві я координувала співпрацю між українськими та закордонними лікарнями. Але паралельно волонтерила в «Запоруці». Насправді через особистий біль — я втратила маму внаслідок онкології і знала, через що проходять ці родини.*

Коли вирішила завершити роботу в МОЗ, голова правління фонду Наталія Оніпко написала мені буквально того ж тижня. Вона запропонувала очолити новий напрямок — фізичної реабілітації. У мене не було сумнівів, тому одразу погодилася. Сьогодні я розумію, що мій досвід у держсекторі допомагає фонду спілкуватися з системою мовою фактів, а не лише емоцій.

ПРО СТЕРЕОТИП «КРИШТАЛЕВОЇ ВАЗИ» ТА РЕАБІЛІТАЦІЮ ЯК ЧАСТИНУ ЛІКУВАННЯ

— Чому в Україні реабілітація онкопациєнтів так довго залишалася «білою плямою»?

— Досі є думка, що пацієнт з онкологією — це «кришталева ваза». Його треба «законсервувати», він не має робити жодного зайвого руху. Деякі лікарі навіть бояться скеровувати людей на реабілітацію, вважаючи, що активність може посилити ускладнення. Наша мета — довести, що все навпаки. Без реабілітації ризик втрати функцій організму є надзвичайно високим. Перемога над раком — це не лише завершення лікування, це повернення людини до життя, де вона може сама себе обслуговувати, ходити, працювати.

ПРО ВЕЛИКЕ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА СИСТЕМНІ ЗМІНИ

РЕАБІЛІТАЦІЯ ФІЗИЧНА ТА ПСИХОЛОГІЧНА

ЛЮДИ ЗАПОРУКИ

Валентина Ковальчук
керівниця напрямку
реабілітації БФ «Запорука»

Фахівчиня з міжнародних відносин (КНУ ім. Т. Шевченка). Має досвід роботи в Міністерстві охорони здоров'я України, де займалася розвитком міжнародного медичного партнерства. До команди фонду приєдналася рік тому, перетворивши особисту історію боротьби з онкологією в родині на професійну місію зі зміни системи реабілітації в Україні.

“Реабілітація має починатися не після лікарні, а в момент встановлення діагнозу. Це підготовка тіла до бою.”

— Ви згадували про випадок, коли реабілітація стала буквально квитком на операцію. Розкажіть про це.

— Так, це історія пана Олега, далекобійника з Полтавщини. У нього був рак шлунка 4 стадії, але його не могли оперувати. Вага 170 кг, ожиріння, легені працювали лише на 20% норми — він просто не витримав би наркозу.

Три тижні фахівці з реабілітації готували його: тренували легені, знижували вагу. Як наслідок — показники легень піднялися до 65%, і лікарі провели успішну операцію. Це називається «преабілітація» — підготовка тіла до бою. Реабілітація має починатися не після лікарні, а в момент встановлення діагнозу.

— *«Запорука» зараз проводить аналіз потреб у реабілітації. Навіщо фонду це дослідження?*

— Нам потрібні залізобетонні аргументи. Ми проводимо інтерв'ю з пацієнтами та фахівцями по всій Україні разом із партнерами — БФ «Пацієнти України» та Центром громадських досліджень. Нам важливо зрозуміти, де саме є прогалини: у кадрах, у знаннях чи в обладнанні... Коли ми матимемо конкретні цифри та відсотки, ми зможемо просувати цю тему на державному рівні. Це вже не просто наші емоції — це доведені факти. Ми хочемо створити ядро команди фахівців з онкологічної реабілітації по всій Україні.

ПРО МАЙБУТНЄ: СПІЛЬНОТА ІНФЛЮЕНСЕРІВ- ТЕРАПЕВТІВ

— *Ви також запустили освітній курс із Нью-йоркським університетом. Яка його мета?*

— Ми хочемо створити ядро команди онкореабілітологів по всій країні. Ми отримали 150 заявок на 25 місць — попит колосальний! Наші фахівці навчаються у найкращих лекторів США, обговорюють конкретні кейси своїх пацієнтів. Ми не просто даємо знання, ми формуємо спільноту. Ці 25 людей стануть інфлюенсерами у своїх регіональних лікарнях. Вони будуть передавати знання далі, щоб у кожному куточку України онкопацієнт мав право на якісне відновлення.

Преабілітація — це
підготовка тіла до бою

Нью-йоркські стандарти в Україні

Як навчаються наші фізичні терапевти

Брак уніфікованих стандартів онкологічної реабілітації в Україні — один із найбільших викликів для галузі. Щоб змінити ситуацію, фонд «Запорука» запустив унікальну освітню ініціативу: фундаментальний курс для фізичних терапевтів у співпраці з Університетом реабілітації імені Раска (Нью-Йорк, США).

Цифри та факти:

- **Величезний попит:** на 25 місць у курсі претендували 150 фахівців з усієї України.
- **Географія:** учасниками стали терапевти державних лікарень із різних регіонів, що дає змогу створювати «кістяк» фахівців по всій країні.
- **Навчальна програма:** 19 лекцій від провідних американських експертів, які охоплюють усе — від основ онкології до специфічних методів роботи з лімфедемою та відновленням після складних операцій.

БІЛЬШЕ НІЖ ПРОСТО ЛЕКЦІЇ

Головна цінність курсу — в переході від теорії до доказової практики. Кожне заняття наполовину складається з обговорення реальних кейсів українських пацієнтів.

«Зазвичай на онлайн-курсах учасники пасивні, але тут запитань завжди більше, ніж часу на лекцію. Наші терапевти неймовірно вмотивовані: вони приносять конкретні випадки зі своєї практики, щоб отримати пораду від американських менторів», — розповідає координаторка проєкту Валентина Ковальчук.

МОТИВАЦІЯ ДЛЯ КРАЩИХ

Навчання — це лише початок. Найактивніший учасник курсу, який продемонструє найкращі результати та високу мотивацію, отримає можливість поїхати на престижну міжнародну конференцію з реабілітації, що відбудеться у квітні в Дубліні (Ірландія).

Мета «Запоруки» — не просто навчити 25 людей, а виховати лідерів думок, які повернуться у свої лікарні та стануть провідниками сучасних стандартів допомоги у своїх громадах.

Без вікових порогів

Чому «Запорука» масштабує онкорекреабілітацію на дорослих

Протягом багатьох років фонд «Запорука» асоціювався насамперед із допомогою дітям. Проте 2025 рік стає роком важливої трансформації: фонд офіційно масштабує напрям онкорекреабілітації на дорослих пацієнтів. Це рішення не було спонтанним — воно стало логічним продовженням місії фонду та відповіддю на реальні виклики системи.

КОЛИ ДІТИ

Один із головних поштовхів до цього рішення — самі підопічні фонду. Діти, якими «Запорука» опікувалася роками, виростають. Вони виходять у доросле життя, маючи за плечима досвід тяжкої хвороби, агресивного лікування та його віддалених наслідків. Проте, досягнувши 18-річчя, вони часто опиняються у вакуумі: дитячі програми підтримки для них завершуються, а доросла онкорекреабілітація в Україні ще тільки формується. Фонд прийняв виклик — не зупинятися на віковому порозі, а підтримувати своїх вихованців і надалі.

ПСИХОЛОГІЧНА СТІЙКІСТЬ: ВИКЛИК ДЛЯ ДОРΟΣЛИХ

Працюючи в Національному інституті раку, команда фонду побачила: дорослі пацієнти часто потребують підтримки навіть більше, ніж малеча. Психологічно їм буває важче прийняти зміни у власному тілі та способі життя. Якщо діти мають природний резерв сил, сприймають

світ через гру та швидше знаходять мотивацію, то дорослі часто емоційно виснажені. Після агресивного лікування вони нерідко втрачають віру у власні сили, що стає серйозним бар'єром на шляху до відновлення.

*Дорослі пацієнти
часто потребують
підтримки навіть
більше, ніж малеча*

МІСІЯ 2025: ПІДТРИМКА БЕЗ ВІКОВИХ КОРДОНІВ

Жінки після мастектомії чи чоловіки після складних хірургічних втручань потребують фахової реабілітації так само гостро, як і діти. Саме тому «Запорука» масштабує свій досвід на дорослі відділення, забезпечуючи пацієнтів сучасним обладнанням і доступом до підготовлених фахівців.

Інструкція до життя Як «Запорука» допомагає жінкам після мастектомії

Рак молочної залози — одне з найпоширеніших онкологічних захворювань серед жінок. Після лікування та видалення лімфовузлів багато пацієнток стикаються з лімфедемою — сильним набряком руки. Це не загрожує життю, але суттєво обмежує рух і заважає у звичайних справах: від одягання до хатньої роботи.

НАВЧАННЯ ЧЕРЕЗ

Щоб допомогти жінкам подолати цей симптом, фонд «Запорука» організував спеціальне навчання для фізичних терапевтів Національного інституту раку. Фізична терапевтка з Кропивницького, завідувачка реабілітаційного відділення

Кіровоградського обласного клінічного онкологічного цен-тру Інна Нагорна передавала досвід лімфодренажного масажу та правильного бинтування.

Особливістю навчання стала участь реальної пацієнтки: фахівці відпрацьовували навички не на манекенах, а на практиці, щоб тонко відчувати всі нюанси роботи з тілом.

Фахівці відпрацьовували навички не на манекенах, а на практиці, щоб тонко відчувати всі нюанси роботи з тілом

Оскільки пацієнтка перебуває з терапевтом лише кілька годин на тиждень, фонд створив унікальний інструмент для самостійної роботи вдома — спеціальну пам'ятку-буклет.

Це справжня «інструкція до життя», яка дає відповіді на найпоширеніші запитання:

- На якому боці краще спати?
- Як правильно підбирати одяг, щоб не перетискати судини?
- Якого харчування дотримуватися?
- Які вправи виконувати (буклет містить QR-коди з посиланнями на відеоінструкції).

«Для жінки після операції важливо відчувати, що вона не сама. Ця книжечка — як турботливий наставник, до якого можна звернутися будь-якої миті», — пояснює керівниця напрямку реабілітації БФ «Запорука» Валентина.

Наразі друковані примірники доступні в Національному інституті раку, а електронну версію можна знайти на сайті «Запоруки». Невдовзі фонд планує розповсюдити наклад в усіх онковідділеннях України.

КРОК ЗА КРОКОМ ДО МРІЇ ПРО ФУТБОЛ

Єгору — лише 10. До хвороби він був надзвичайно активним і не уявляв життя без спорту. Саркома Юінга (рак кістки) змінила все: агресивне лікування, складна операція на стегні та багато місяців знерухомлення.

До хвороби він був надзвичайно активним і не уявляв життя без спорту

Але завдяки фізичній терапії у дитячому відділенні НІРу Єгор вчиться жити заново. Спершу — прості вправи у ліжку, потім — перші спроби сісти у візок, а тепер — упевнені кроки на милицях. Попереду встановлення ендопротеза та ще довгий шлях, але кожен рух хлопця — це маленька перемога над хворобою. «Завдання реабілітації — не просто відновити функції, а повернути дитині можливість бігати та грати, як і раніше», — пояснюють у фонді.

СИСТЕМА «МІРО»: КОЛИ РЕАБІЛІТАЦІЯ СТАЄ ГРОЮ

ТЕХНІЧНА ДОВІДКА

Як змусити пацієнта, виснаженого хворобою, знову і знову виконувати однотипні вправи? Відповідь — **ігрофікація**. Завдяки «Запоруці» у відділенні реабілітації НІРу з'явилася **інтерактивна система «Міро»**.

Це великий сенсорний екран, на якому пацієнти виконують спеціальні завдання. Наприклад, «збирають яблука в кошик» по всьому монітору. Концентруючись на грі, людина непомітно для себе робить складні рухи руками, розробляючи м'язи та суглоби. «Ми бачимо, як жінки й чоловіки усміхаються під час занять. Коли реабілітація приносить азарт і радість, відновлення відбувається швидше», — діляться враженнями фахівці.

Світові тренди в психоонкології: «Ми маємо бути на крок попереду хвороби»

Онкопсихологиня фонду «Запорука» Людмила Балецька ділиться інсайтами про те, куди рухається світ у боротьбі за психологічний комфорт маленьких пацієнтів.

ЛЮДИ ЗАПОРУКИ

Людмила Балецька

Менеджерка з розвитку та масштабування програм психологічної допомоги

Кандидатка психологічних наук, доцентка кафедри психології Ужгородського національного університету. Менеджерка з розвитку та масштабування програм психологічної допомоги (MHPSS Program Development Manager) благодійного фонду «Запорука».

Її шлях у цій спеціалізації розпочався у 2019 році й трансформувався у глибоку експертну роботу. Людмила системно вивчає світовий досвід, досліджує роботу провідних клінік

Людмила проводить унікальне дослідження: «Як сім'ї онкохворих дітей осмислюють свій досвід у контексті війни?». Її науковий пошук охоплює три часові пласти: сучасну Україну (з досвідом окупації та фільтраційних таборів), Боснійську війну 1992 року та Закарпаття 1939-го.

«Під час війни вразлива категорія дітей часто помирає не від самого раку, а через руйнування системи лікування та безпеки», — зазначає дослідниця.

Вивчаючи архіви в Сараєві та медичні картки Закарпаття часів Другої світової, Людмила доводить: війна системно змінює можливості одужання. Це дослідження допомагає зрозуміти психологію родин, які сьогодні виборюють життя дітей на тлі міграції та бойових дій.

ТРЕНД №1:

**«КЛІНІЧНА ГЛИБИНА:
ПСИХОЛОГ ЯК
ЧАСТИНА МЕДИЧНОЇ
КОМАНДИ»**

— Людмило, ви часто наголошуєте, що психоонкологія — це не просто підтримка, а клінічна дисципліна. У чому полягає цей головний світовий тренд?

— Світ зараз чітко розрізняє загальну психологічну підтримку та клінічну психологію. У першому випадку за комфорт дитини відповідальні всі — від працівників рецепції до головного лікаря. Підтримку через спілкування надають медсестри, соціальні працівники, капелани, батьки.

Натомість психоонкологія — це клінічна робота. Коли дитина потрапляє в лікарню, необхідно провести скринінг її когнітивних та емоційних здібностей. Клінічні психологи відстежують «червоні прапорці»: наприклад, чи немає тривалого безсоння, як лікування впливає на розвиток мозку. Як каже моя італійська колега:

Тут мало просто поговорити — треба розуміти, як працює мозок під тиском хвороби

ТРЕНД №2:

**«ДРУЖНІ ДО ДИТИНИ
ЛІКАРНІ З НАУКОВИМ
ПІДХОДОМ»**

— Ви бачили провідні клініки Європи. Як там влаштований простір і наукова робота?

— Незалежно від країни — чи це Нідерланди з найсильнішими клініками Європи, чи Словаччина з її постсоціалістичним досвідом — напрям розвитку спільний: медицина є максимально дружньою до дитини, але водночас спирається на доказовий науковий підхід.

В Утрехті (Нідерланди) працює Центр принцеси Максими — це дві гігантські будівлі, і незабаром з'явиться третя. Одна з них повністю присвячена клінічним дослідженням. Там панує курс на «аналітичний мозок»: фахівці вивчають, як хвороба змінює життя родини та як дитина почувається психологічно через роки після одужання.

Сам простір там неймовірний. Під час лікування в денному стаціонарі діти катаються лікарнею на спеціальних терапевтичних велосипедах (Máxima Bike), що допомагають підтримувати фізичну активність. Лікарі не викликають пацієнтів до кабінетів, а самі заходять до них у зони відпочинку. Мене вразила підготовка до МРТ: там облаштовано ігрову кімнату з макетом апарата, де дитина може «полікувати» іграшку, звикнути до звуків і навчитися лежати нерухомо без страху.

*Коли страх
зникає, одужання
відбувається швидше*

Це найкращий спосіб мінімізувати стрес і запобігти медичній травмі як у дітей, так і в дорослих. Навіть у скромнішій за ресурсами Братиславі (Словаччина) я чула

від маленького пацієнта: «Я думав, що я тут на канікулах, але мене ще й вчитися змушують! Я хочу назад свої канікули!». Це і є наша мета — створити «безпечний кокон», щоб дитина сприймала лікарню як певний етап життя, де є місце радості.

ТРЕНД №3:

**«ЯКІСНІ ДОСЛІДЖЕННЯ:
СТРАТЕГІЯ ЗАМІСТЬ
ІНТУЇЦІЇ»**

— Чому дані та дослідження стали настільки важливими саме під час війни?

— Для мене це про дорослість суспільства. Ми не маємо права думати лише про «сьогодні». У психоонкології горизонт планування — це 5, 10, 15 років уперед.

Лікування дитини в умовах війни — це не лише медичне, а й політичне питання. Балканський досвід показав мені, що наслідки конфлікту можуть визначати доступ до медицини навіть через три десятиліття. Я бачила ситуації, коли дитина не могла лікуватися в госпіталі поряд із домом не через брак ліків, а через адміністративні поділи, що залишилися після війни.

Разом із колегами з фонду «Запорука» ми вже зараз інтегруємо дослідницькі питання в наші проекти. Наприклад, вивчаємо досвід медиків, які працюють в онкології в умовах війни. Ми досліджуємо їхні потреби та професійний стан, одразу ділячись результатами з лікарською спільнотою.

**Обґрунтовані дані —
єдиний шлях до побудови
стійкої системи
лікування**

**Коли щодня бачиш
межу, починаєш
цінувати кожен
момент**

ТРЕНД №4:

**«НЕЙРОПСИХОЛОГІЯ:
ТОЧНА НАВІГАЦІЯ В
ЛІКУВАННІ»**

— Чим нейропсихологи відрізняються від звичайних психологів?

— Вони працюють на перетині психології та нейробіології, аналізуючи фізіологічні показники. Такі фахівці — рідкість. Колеги з Дитячого госпіталю Філадельфії (CHOP) у США кажуть: «Нам безмежно пощастило, що в нас є кілька таких спеціалістів».

Нейропсихолог вимірює, як хіміотерапія впливає на пам'ять, увагу чи моторику. Він може аргументовано сказати: замість 20 сеансів арттерапії цій дитині потрібна конкретна когнітивна вправа або коригування медулі каментозної підтримки. Одним із останніх досліджень за участі нейропсихологів було вивчення того, як

хіміотерапія, яку жінка отримувала під час вагітності, впливає на подальший розвиток мозку дитини. Не гадати, а спиратися на дані — це і є справжня ефективність.

ТРЕНД №5:

**«ЗМІНА КУЛЬТУРИ
НАВЧАННЯ В КЛІНІЧНІЙ
ПСИХОЛОГІЇ»**

— *«Запорука» запускає масштабний освітній проєкт. Чого ви прагнете навчити колег у регіонах?*

— Ми прагнемо сформувати професійну спільноту, в якій колеги можуть розвивати клінічне мислення, обговорювати складні випадки та наближатися до сучасних стандартів дитячої клінічної психології у сфері хронічних і складних захворювань. Для нас важливо не просто передати знання, а створити середовище спільного професійного зростання.

Сьогодні основний виклик — це перехід від разових тренінгів до системного розвитку. Ми не просто навчаємо психологів доказових практик, а й супроводжуємо їх протягом пів року як ментори. Весь фокус — на реальну клінічну практику. Ми працюємо з конкретними випадками з онковідділень і відділень хронічних захворювань, адже нам важливо побачити, як змінюється робота фахівця після навчання і як це реально впливає

на якість допомоги дітям. Це не просто черговий курс, а докорінна зміна підходу до професії, що враховує всі складні реалії, у яких працюють наші фахівці.

Ми формуємо середовище навколо спільних стандартів і культури взаємодопомоги. Психологи часто чують болісні запитання пацієнтів: «Чи я завтра помру?», «Навіщо в мене забирають ніжку?». Ми працюємо над тим, щоб жоден фахівець не залишався із цими викликами сам на сам, без підтримки колег. Завдяки такому підходу кожна сім'я матиме доступ до гідної психосоціальної підтримки в будь-якому медичному закладі країни.

ТРЕНД №6:

**«ЖИТТЕСТІЙКІСТЬ:
ВІТАЛЬНА ЦІКАВІСТЬ
ДО ЖИТТЯ»**

— *Психоонкологія — це марафон. Що дає вам сили залишатися на дистанції?*

— Коли щодня бачиш межу, починаєш цінувати кожен момент. В індивідуальних консультаціях ми завжди перевіряємо «безпеку» пацієнта. І коли я за протоколом запитую про суїцидальні думки, багато хто відповідає: «Ні, ви що! Мені ж страшенно цікаво, чим закінчиться ця війна». Оця надзвичайна цікавість до майбутнього — і є справжня життєстійкість (резилієнтність).

Психоонкологія вчить цінувати життя саме тому, що воно не вічне. Нам потрібні рутина, нетворкінг і велика небайдужість. Коли наша психологиня Лілія Сіроха заходить в Інститут раку і за кілька хвилин зчитує стан кожної мами, знаходить контакт із медиками й підтримує їх — атмосфера змінюється миттєво. Це не магія. Це професійність, без якої система не працює.

*Не гадати, а спиратися
на дані — це і є
справжня ефективність*

Дивізіон психоонкології: як «Запорука» формує професійні стандарти допомоги

Тривалий час психологічна діяльність в Україні не мала чітких стандартів. Лише у 2023 році ухвалили стандарт клінічного психолога, а минулого року було опубліковано закон про психологічну діяльність. Ці кроки нарешті відокремлюють академічну науку від сумнівних практик і прирівнюють клінічних психологів до медичних працівників.

Фахівці фонду «Запорука» стали ініціаторами створення окремого Дивізіону психоонкології у складі Національної психологічної асоціації (НПА) — найбільшої професійної спільноти України, що працює за міжнародними протоколами.

ЯКІСТЬ ВАЖЛИВІША ЗА КІЛЬКІСТЬ: 20 ПРОТИ 1000

Для створення дивізіону команда фонду пройшла складний шлях: готувала наукове обґрунтування та захищала ідею перед колегами. Порівняно з найбільшим дивізіоном дитячої психології, де налічується понад тисячу членів, дивізіон психоонкології — це дуже вузька спільнота.

«Нас небагато — сьогодні близько 20 фахівців з усієї України. І це свідомо. У нашій сфері кількість ніколи не була показником якості. Психоонкологія — це не просто психологія, це робота в точці найвищої вразливості людини, між страхом, болем і надією.»

Саме тому створення окремого дивізіону для такої вузької професійної спільноти — важливий крок до визнання: ця допомога критично важлива і має свої стандарти», — розповідає Лілія Сіроха, онкопсихологиня фонду та модераторка дивізіону.

ЧОМУ ЦЕ ВАЖЛИВО ДЛЯ ПАЦІЄНТА?

Дивізіон — це передусім фільтр. Обов'язковою умовою членства є диплом про вищу психологічну освіту. Це гарантує, що з родиною працює не «екстрасенс чи нумеролог», а дипломований фахівець, який постійно вдосконалює знання.

Сьогодні спільнота об'єднує не лише психологів «Запоруки» чи колег з інших фондів, а й, наприклад, учителів «Школи супергероїв», які викладають у лікарнях. Усі вони приходять по досвід: як правильно комунікувати з дитиною, яка проходить виснажливе лікування.

НОВИЙ СТАТУС: БАЛИ, ЩО ПІДТВЕРДЖУЮТЬ РІВЕНЬ

Оскільки клінічні психологи тепер прирівняні до лікарів, вони зобов'язані дотримуватися системи БПР (безперервного професійного розвитку). Це означає, що фахівець має щороку проходити навчання та набирати бали, щоб підтвердити свій сертифікат, який МОЗ видає на п'ять років.

Дивізіон став головним майданчиком для такого зростання. Уже цього року «Запорука» готує до запуску фундаментальний освітній курс, що допоможе фахівцям з усієї країни отримати спеціалізовані знання й офіційні бали БПР.

ТРАНСФОРМАЦІЯ-2025: ВІД ДИТЯЧОЇ ДО ЗАГАЛЬНОЇ ДОПОМОГИ

Три роки дивізіон працював під назвою «дитяча психоонкологія». Проте реалії показали: допомоги та професійного навчання гостро потребують і психологи, які працюють із дорослими пацієнтами.

У 2025 році дивізіон розширився та змінив назву — тепер це спільнота для психоонкологів, пацієнтів та їхніх родин незалежно від віку. Фокус на дитячій онкології залишився пріоритетним, але відкритість також і до дорослої забезпечила можливість підвищити рівень підтримки в усій українській онкосистемі.

Команда психологічної
служби БФ «Запорука»

ІНВЕСТИОВАНО У НАПРЯМ

7 118 944 €

ПІДТРИМКА ПРИФРОНТОВИХ І ПРИЙМАЮЧИХ ГРОМАД

- ✓ Підтримуємо громади: Херсону, Дніпропетровщини, Сум та Львова
- ✓ Відкрили притулок для жінок, які потерпіли насилля у Львівській області
- ✓ Підтримали дітей та дорослих з інвалідністю у Нікополі та Херсоні на суму 678 467 грн., прифронтові лікарні на 693 308 грн.

Розриваючи тишу: історія про мовчазний Дім і людей, які повернули йому голос

Понад 17 років благодійний фонд «Запорука» відомий як надійний тил для родин, чії діти борються з онкологічними захворюваннями. Проте з початком повномасштабної війни місія фонду трансформувалася у ще більш масштабну відповідальність: покращувати якість життя дітей і їхніх сімей не лише під час лікування, а й у будь-який кризовий період. «Бути поруч, попри все» стало фундаментом для всебічної підтримки — психологічної, соціальної та гуманітарної — у часи найтяжчих життєвих випробувань, які доводиться долати родині.

Домашнє насильство — це саме те випробування, що руйнує родину та гідність людини не менш жорстоко ніж хвороба. Саме тому запуск проєкту «Розриваючи тишу» став для «Запоруки» природним продовженням її місії. Проте назва проєкту виявилася пророчою передусім для самої команди. Адже перше, перед чим постала команда, було не знайомство з жінками, які потребували допомоги, а крижана тиша порожніх стін.

Про те, як вдалося перетворити юридичну абстракцію на місце порятунку лише за 11 місяців, розповідає координаторка проєкту Юлія Рудюк.

ЛЮДИ ЗАПОРУКИ

Юлія Рудюк

координаторка проєкту
«Розриваючи тишу»

За освітою — фахівчиня з економічної кібернетики. Її майбутнє мало бути в ІТ, але все змінив 2014-й рік, а саме Майдан. Цей досвід остаточно розвернув її від комп'ютерних кодів до людських доль. Із головою правління фонду Наталією Оніпко Юлю поєднало навчання в УКУ на програмі управління неприбутковими організаціями.

За 11 місяців Юлі вдалося перетворити порожній «притулок-привид» на повноцінний освітній хаб і посилити масштабну мережу захисту для жінок по всій Львівській області.

СМАРАГДОВА КАБЛУЧКА І «ДІМ-ПРИВИД»

Ця історія має зачин, гідний голлівудського сюжету. В її основі — шляхетний жест американської письменниці, філантропки, телеведучої та бізнесменки Мітці Пердью. Жінка, чие серце боліло за Україну, вирішила виставити на аукціон найдорожче — свою каблучку, подарунок покійного чоловіка. Гроші від її продажу мали піти на будівництво сучасного прихистку для українських жінок, постраждалих від домашнього насильства. І Дім справді збудували. На Львівщині, в містечку Глиняни, на базі колишньої поліклініки. Нові меблі, яскраві фарби, індивідуальні санвузли — все було готове для того, щоб прийняти тих, хто тікає від загрози у власних оселях.

Але коли ми вперше приїхали туди на початку червня 2024 року, не побачили ані жінок, ані дітей, ані життя.

Добре пам'ятаю цей момент. Сонце заливало подвір'я, будівля мала ідеальний вигляд, як на рендері архітектора. Ми відчинили двері й... опинилися у вакуумі. На матрацах у кімнатах усе ще була заводська плівка. На полицях — жодної особистої речі. У повітрі — запах нових меблів і мертвої тиші. Притулок стояв пустою.

Це був мій перший і найсильніший професійний шок. Я приїхала знайомитися зі своїми «підопічними», везла ідеї бізнес-акселераторів і майстеркласів, а мене зустрів «дім-привид». У плані, погодженому з ООН Жінки, був жорсткий показник: 155 жінок мали отримати допомогу за дев'ять місяців. А я стояла посеред стерильної пустоти й розуміла: нам самим спочатку треба було розірвати тишу, яка поглинула цей Дім.

ЮРИДИЧНА ПАСТКА ТА ЗАРУЧНИКИ ГРОМАД

Виявилося, що Дім став заручником бюрократії. Притулок перебував у підпорядкуванні маленької Глинянської територіальної громади (всього 10 тисяч мешканців). Згідно із законом, селити туди могли лише жінок із цієї громади. Але уявіть собі маленьке містечко, де кожен знає кожного. Чи піде жінка в притулок на околиці власного села за таких умов? Тиша маленького містечка — найгучніша. Всі все знають, але ніхто не говорить.

У той момент ми зрозуміли: якщо не витягнемо цей притулок із рук громади, він так і залишиться пам'ятником каблучці мадам Мітці. Ми мали переконати область забрати притулок на свій баланс, щоб він став державним закладом обласного підпорядкування.

Це було літо. Червень, липень — час відпусток. Депутати роз'їхалися, сесії не призначалися. Ми жили в кабінетах Львівської ОВА. Нас підтримала заступниця голови ЛОВА Христина Замула, яка колись працювала у «Запорожці» і знала: якщо фонд береться за справу, він не відступить. У Глинянах не приховували скепсису: «Навіщо вам це? — питали нас. — Там нікого немає, тема домашнього насильства — це завжди «темна конячка»».

Але ми продовжували готувати папери, обґрунтування, графіки... Нарешті в серпні депутати проголосували за передачу притулку Глинян на баланс Львівської області. Це стало переломним моментом — ми розірвали тишу на рівні закону. Дім зміг відчинити двері для жінок з усієї області.

МЕХАНІЗМ ТУРБОТИ: РОБОТА ЦІЛОДОБОВО

Ми мали охопити п'ять колосальних блоків: допомога жінкам (психологи, юристи, лікарі), підтримка установ (навчання персоналу, облаштування просторів), економічна спроможність (нова професія для жінок), навчання соціальних працівників і працівниць усієї області (як реагувати та запобігати насильству) та комунікація (аби про проблему дізналися).

Оскільки притулок у Глинянах лише починав оживати після зміни керівництва (ми допомогли знайти нову директорку — пані Галину Івасечко, жінку «зі сталі та любові»), вирішили: якщо жінки не можуть доїхати до нас — маємо доїхати до них. Таким чином масштабували проєкт на всю Львівську область.

Проводили по 20 зустрічей на місяць. Розпочали співпрацю з Центром матері і дитини в Дрогобичі, відділенням із надання притулку для жінок та дітей, які постраждали від домашнього насильства, в Трускавці, денними центрами в Новояворівську, Шептицькому, Сокалі.

Згодом почали працювати з мобільними бригадами психосоціальної допомоги. Коли поліція виїжджала на виклик про насильство, з ними їхали фахівці з мобільної бригади з «Торбами турботи». Це були сумки-рятівники: продукти, гігієна, все необхідне, щоб жінка могла взяти дитину й піти у невідомість, знаючи, що перші кілька днів вона буде забезпечена.

КОЛИ ДІМ НАПОВНИВСЯ ГОЛОСАМИ

У вересні в Глинянах нарешті оселилася перша жінка. Потім друга. Потім п'ята. Тиша, яка лякала нас у червні, почала розвіюватися. Її змінили звуки дитячого сміху та... запахи домашньої кухні.

Ми закуповували побутову хімію, продукти, постільну білизну. Проте нам не хотілося, щоб притулок був просто «готелем», де жінка чекає, поки загояться рани. Ми прагнули допомогти їй стати незалежною. Для цього створили в Глинянах і Дрогобичі навчальні простори. Закупили обладнання для навчання перукарській справі, манікюру, педикюру. Привезли швейні машинки та устаткування для виготовлення свічок.

Я, фахівчиня з економічної кібернетики, тепер знаю все про дегідратори для пастили, професійні перукарські крісла та «французькі грядки».

Одним із важливих етапів був бізнес-акселератор у Новояворівську. Ми вчили жінок, що таке SMM, як порахувати собівартість пряника, як не боятися бути господинею власного бізнесу.

Сьогодні притулок у Глинянах — це вже не «юридична абстракція», а живий організм, наповнений дитячим сміхом, запахом домашніх страв і головне — планами на майбутнє. Тиша — це не просто відсутність звуку, це параліч волі. Наша команда ще раз довела, чого можна досягти, якщо відмовитися грати за правилами мовчання та байдужості. Ми розірвали тишу порожніх стін, щоб жінки нарешті змогли розірвати тишу власного життя. Тепер їхні голоси звучать впевнено, і це — наше головне досягнення.

ХРОНОЛОГІЯ ПРОЄКТУ

01

СТАРТ ТА
АДВОКАЦІЯ

Червень 2024

Команда активно формує екосистему проєкту: проведено понад 20 зустрічей із профільними департаментами ЛОБА, соціальними хабами («Вона», «Вільна») та притулками області для обміну досвідом. Триває підготовка юридичного підтримки для передачі Глинянського притулку на баланс області та його інтеграція в систему соціального захисту Львівщини.

Офіційний запуск проєкту «Розриваючи тишу». Перший візит команди до порожнього притулку в Глинях і вивчення досвіду роботи державного шелтера в Трускаві. Початок стратегічного партнерства з ЛОБА та Обласним центром соціальних служб: ініційовано процес передачі Глинянського притулку на баланс області, щоб зробити його доступним для жінок з усієї країни.

МЕРЕЖУВАННЯ
ТА РОЗБУДОВА
ПАРТНЕРСТВ

02

03

ЮРИДИЧНА
ПЕРЕМОГА ТА
ЗАПУСК СИСТЕМНОЇ
ДОПОМОГИ

Серпень 2024

Завдяки успішній адвокації притулок у Глинях передано на баланс області (ЛОБА), що дало змогу відновити його роботу та сформувати нову команду. Одночасно посилено підтримку шелтера в Трускаві.

Визначальні досягнення місяця:

- «Торби турботи»: розроблено та передано мобільним бригадам перші 50 наборів екстреної допомоги для жінок.
- Професійне навчання: спільно з «Гендер в деталях» проведено дослідження потреб соціалізованих «Дослідження потреб та особливостей роботи у сфері соціального захисту у Львівській області»
- Комплексний супровід: у партнерстві з БФ «Перспектива нова» розпочато регулярні психологічні, юридичні консультації та заняття для дітей.
- Терапія: проведено перші три арттерапевтичні сесії для відновлення емоційного стану жінок.
- Проведено навчання для працівників організації, які працюють із жінками, постраждалими від насильства.

С другой стороны постоянное информационно-пропагандистское обеспечение нашей деятельности представляет собой интересный эксперимент проверки.

Результати першого кварталу проєкту:

- Охоплення: 81 особа (зокрема троє дітей) отримала комплексну підтримку.
- Допомога в цифрах: надано 28 психологічних та 11 юридичних консультацій.
- Ресурсна підтримка: 50 жінок забезпечено наборами «Торби турботи». Притулок у Трускаві отримав партію продуктів, засобів гігієни та матеріалів для занять із дітьми.
- Стратегічний розвиток: проведено робочі зустрічі з донорами щодо подальшого наповнення та функціонування шелтера в Глинях

04

ОЖИВЛЕННЯ ДОМУ
ТА МАСШТАБУВАННЯ
ДОПОМОГИ

05

ІНФОРМАЦІЙНИЙ
ПРОРИВ І СТРАТЕГІЧНЕ
ПЛАНУВАННЯ

Жовтень 2024

Ведеться активна підготовка до економічного підсилення жінок та розгортання масштабної комунікаційної кампанії через мистецтво.

Визначальні досягнення місяця:

- Просвітництво: розроблено та надруковано буклети з алгоритмами дій для постраждалих; матеріали інтегровано в роботу психологічної служби системи освіти Львівського району.
- Економічний блок: спільно з хабом «Вона» розроблено концепцію професійного навчання жінок (візаж, SMM, handmade).
- Мистецька адвокація: розпочато переговори з Академією мистецтв і Театром Лесі Українки щодо створення інсталяції та вистави, які «розривають тишу».
- Робота в громадах: проведено візити арттерапевтичних заходів в Кам'яні-Бузькі; притулок у Глинях отримав додаткову гуманітарну підтримку.

06

СИСТЕМНІСТЬ ТА
ЕКОНОМІЧНИЙ
СТАРТ

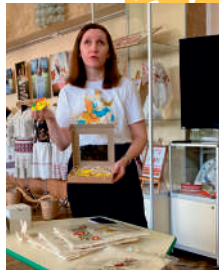

У фокусі місяця — розгортання програм професійної самореалізації жінок і масштабування адвокаційної діяльності.

Визначальні досягнення місяця:

- Економічна незалежність: спільно з БФ Butterfly підготовлено запуск курсів (грумінг, бариста, візаж, майстриня з брів і вій). Отримано понад 40 перших заявок на навчання.
- Психологічна допомога: фаховою підтримкою охоплено 54 жінок; проведено візити терапевтичних заходів в Бібрці та моніторинг якості послуг у Шептицькому.
- Адвокація: команда стала співорганізатором IV Регіонального форуму «Ціла мовчання»; розпочато підготовку до масштабної кампанії «16 днів проти насильства».
- Доступність допомоги: підготовлено 85 гуманітарних наборів для передачі мобільним бригадам у віддалені громади області.
- Цифровізація: впроваджено єдину базу отримувачок допомоги проєкту для впорядкування даних і звітності.

Шелтер у Глинях запрацював на повну потужність, ставши осередком фахової психологічної допомоги та безпеки для матерів із дітьми. Одночасно проєкт трансформувалася «тишу» громад у реальні бізнес-можливості для жінок.

Визначальні досягнення місяця:

- **Бізнес-акселератор:** у Новояворівську 12 жінок пройшли курс «Як хобі перетворити на власну справу»; на фінальному пітчингу представлено 7 бізнес-проєктів — від виробництва випічки до створення дитячого розвивального центру.
- **Освітній фінал:** завершено масштабну серію тренінгів — 112 фахівців із 60 громад Львівщини тепер мають знання для ідентифікації та реагування на випадки насильства.
- **Експертна підтримка:** залучено психологиню Марину Потурай для індивідуальної терапії мешканок шелтера та менторського супроводу персоналу установи.
- **Розширення:** розпочато співпрацю з Денним центром у Сокалі.

Місяць минув під знаком мистецької адвокації та підготовки жінок до самостійного професійного життя. Проєкт вийшов у широке медіаполе, трансформуючи складні теми насильства у зрозумілі суспільству формати.

Визначальні досягнення місяця:

- **Мистецтво проти тиші:** в Театрі Лесі Українки організовано перформативні читання п'єс про домашнє насильство та панельні дискусії.
- **Інформаційний ресурс:** спільно з Радіо «Скворода» записано цикл із 5 тематичних подкастів про те, як розпізнати насильство та де знайти допомогу.
- **Інвестиції в незалежність:** учасниці бізнес-акселератора отримали необхідні матеріали та ресурси для практичного старту власних справ.
- **Підбиття підсумків:** завершено етап роботи субгрантів, узагальнено результати надання юридичної, медичної та психологічної допомоги.

07

КУЛЬТУРНИЙ
РЕЗОНАНС І
ПРОФЕСІЙНЕ
ПОСИЛЕННЯ

Грудень 2024

09

ПРАВОВИЙ ЗАХИСТ
І СТРАТЕГІЧНЕ
ПЛАНУВАННЯ

Лютий 2025

11

КУЛЬМІНАЦІЯ І
СТАЛИЙ РОЗВИТОК

Квітень 2025

ПРОФЕСІЙНИЙ СТАРТ
І ПОВНОЦІННЕ
ФУНКЦІОНУВАННЯ

08

Проєкт сфокусувався на адвокації теми насильства через мистецтво та підготовці фахівців у громадах. Масштабна акція «16 днів проти насильства» отримала значний медійний відгук, а перші жінки розпочали шлях до економічної незалежності.

Визначальні досягнення місяця:

- **Мистецька адвокація:** у ТРЦ King Cross Leopold презентовано інсталяцію «Мовчазні спостереження» (спільно з ЛНАМ), що привернула увагу тисяч людей і провідних ЗМІ до проблеми домашнього насильства.
- **Економічна спроможність:** перші 20 жінок пройшли професійне навчання за фахами бариста, гример, візаж та майстер брів і вій.
- **Освіта для фахівців:** спільно з «Гендер в деталях» проведено серію тренінгів для 85 соціально-територіальних громад Львівщини щодо реагування на гендерно зумовлене насильство.
- **Допомога в цифрах:** 91 особа отримала психологічну підтримку, 51 — юридичну допомогу. Закуплено та розподілено 85 гігієнічних і продуктових наборів між шелтерами та мобільними бригадами області.

Проєкт перейшов на рівень глибокої індивідуальної підтримки та системної адвокації. Шелтер у Глинях став центром не лише безпеки, а й відновлення правової справедливості та побутової впевненості жінок.

Визначальні досягнення місяця:

- **Мобільна терапія:** проведено 6 візних арттерапевтичних сесій у громадах області: Сокалі, Новояворівську, Кам'яни-Бузькій та Доброшині.
- **Економічний старт:** розпочато закупівлю професійного обладнання для навчання мешканок притулку (перукарська та швейна справа, виготовлення свічок і пастилки).
- **Стратегічна роль:** участь у розробленні Стратегії ООН в Україні на 2025–2029 роки та представлення результатів проєкту перед Львівською РДА.
- **Підготовка до «Голос жінок в тиші»:** запуск циклу подкастів і підготовка великого театрального перформансу в Театрі Лесі Українки.

10

КУЛЬТУРНИЙ
РЕЗОНАНС І
РЕСУРСНА
ПІДТРИМКА

Фінальний місяць проєкту став етапом практичного втілення знань і підбиття підсумків системної роботи. Проєкт завершився, залишивши по собі не лише звіти, а й повністю укомплектований простір для навчання та реальні бізнес-старти жінок.

Визначальні досягнення місяця:

- **Дім можливостей:** притулок у Глинях обладнано для можливості навчання тих, хто проживав довгостроково у притулку, — закуплено та передано професійне обладнання для навчання перукарській і швейній справі, манікюру, виготовлення свічок і пастилки. Розпочато практичні курси для мешканок.
- **Інвестиції у власну справу:** чотири жінки проєкту отримали обладнання для професійного старту та започаткування власного бізнесу.
- **Освіта для фахівців:** проведено триденний підсумковий інтенсив для працівниць соціальної сфери області (фаシリтація, ораторське мистецтво, арттерапія) з візитом до Глинян для обміну досвідом.
- **Дослідницька робота:** підготовлено дослідження «Дослідження особливостей роботи притулків, процедури поселення та направлення до них жінок, які постраждали від домашнього та гендерно зумовленого насильства»
- **Підсилення шелтера:** на базі притулку створено французькі грядки для садівництва й встановлено обладнання для вирощування мікрогрін. Для дітей обладнано зону дозвілля з батутом.
- **Фініш проєкту:** 30 квітня проєкт «Розриваючи тишу» офіційно завершився; підготовлено підсумкові комунікаційні матеріали та подано заявки на продовження діяльності.

Мова, яку почують: чому «Запорука» в комунікації із суспільством вибирає мистецтво

Коли йдеться про домашнє насильство, прямолінійна комунікація часто не спрацьовує. У світі, де щодня вистачає болю, людина підсвідомо вибудовує захисний бар'єр. Статистика, заклики, сухі звіти — це породжує бажання відсторонитися, бо чужа біда здається надто важкою. Але тиша — найкраще середовище для агресії. Саме тому благодійний фонд «Запорука» в межах проєкту «Розриваючи тишу» вибрав інший шлях.

Мистецтво — це мова, яку почують. Це мова метафор, яка не атакує почуттям провини, а делікатно зупиняє перехожого, привертає його увагу і лише потім розповідає історію. Глядач перестає бути випадковим свідком — він стає людиною, яка співчуває свідомо.

ЗУПИНИТИ Й ЗАЧЕПИТИ: «МОВЧАЗНІ СПОСТЕРІГАЧІ»

Як привернути увагу до насильства там, куди люди приходять по розваги та покупки? Фонд встановив артінсталяцію у найбільшому ТРЦ Львова — King Cross Leopolis. Над проєктом працювали юні студентки Львівської національної академії мистецтв під кураторством Володимира Когута. Кожна мисткиня крізь призму власних переживань і досвіду створила свою частину експозиції зі «стін-кімнат»: дитяча кімната — нагадування про травми дітей, які бачать те, чого бачити не повинні, кімната хаосу з меблями шкереберть — символ небезпеки у власному домі, ванна кімната — єдине (хоч і примарне) місце безпеки, небезпечний під'їзд — простір, де сусіди часто залишаються мовчазними свідками трагедій.

«Люди зупинялися, бо бачили щось незвичне й масштабне, — згадує керівниця проєкту «Розриваючи тишу» Юлія Рудюк. — Вони крутили спеціальне «коліщатко слів» на стенді, вибираючи ті, що відгукуються. Це був момент, коли артоб'єкт перетворював перехожого на активного учасника діалогу».

ПІДТРИМКА ПРИФРОНТОВИХ
І ПРИЙМАЮЧИХ ГРОМАД

ВІДЧУТИ ЗСЕРЕДИНИ: ГОЛОС ТЕАТРУ

Якщо інсталяція зупиняє, то театр ще й створює можливість пережити досвід іншої людини. Спільно з театром Лесі Українки фонд організував перформативні читання «Голос жінки в тиші». Представили дві п'єси: «Війна фрау Козак» Людмили Тимошенко: моноп'єса про внутрішню боротьбу жінки за власну гідність; і «Стікери» Ігоря Носовського: історія про соціальні стереотипи, що приховують трагедію за зачиненими дверима.

Після кожної вистави глядачі не розходилися — починалися панельні дискусії з психологами та юристами. Це був простір, де емоції від побаченого трансформувалися в розуміння: насильство — це не норма, і з нього є вихід.

*Нам було важливо
знайти справжню
інтонацію. І, сподіваюся,
ми її знайшли*

ВІДВЕРТА РОЗМОВА: ПОДКАСТ «Я БІЛЬШЕ НЕ МОВЧУ»

Коли увагу вже завоювали, настає час для чесної та глибокої розмови. Спільно з Радіо «Сковорода» команда фонду запустила цикл із 5 подкастів, а його ведучою стала Яна Пекун — експертка з гендерної рівності та соціальної інклюзії.

Хто став голосами проєкту?

Юлія Рудюк, координаторка проєкту «Розриваючи тишу», — про те, як проявляється насильство і чому суспільство його толерує.

Марина Потурай, психологиня проєкту, — про аб'юз, який починається з дрібниць і маскується під «турботу», та про релігію і маніпулятивну фразу «терпи, це твій хрест».

Оксана Білан-Звізло, директорка Центру надання соцпослуг Новояворівської міськради, — про сексуальне насильство у шлюбі та послідовність дій після фрази «я втекла вночі».

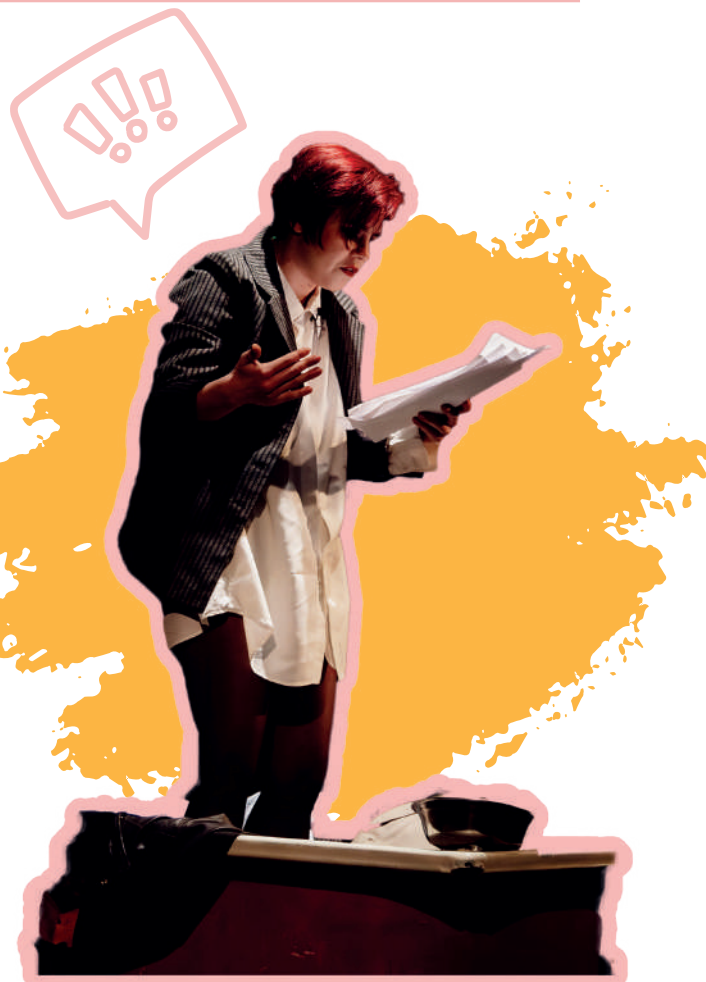
Наталія Іванкова, викладачка «Львівської політехніки» та тренерка з економічної спроможності, — про те, чому економічна залежність — це пастка, а власна справа — це шлях до свободи.

Щоб кожна історія в подкасті звучала правдиво, команда проєкту ретельно працювала над кожним записом.

«З актором, який читав історії, ми спочатку записали один варіант, — розповідає Юлія Рудюк. — Але послухали й вирішили: це не підходить. Бо коли чоловік просто читає від імені жінки, воно «не звучить», втрачається правдивість. Ми все переробили, додали певні акценти, перезаписали... Нам було важливо знайти справжню інтонацію. І, сподіваюся, ми її знайшли».

ФІЛОСОФІЯ ЛЮДЯНОСТІ

Мистецтво стало для фонду інструментом, що дає змогу говорити про складні речі делікатно, не перетворюючи чужий біль на інформаційний привід. Це спосіб змістити фокус із образу «жертви» на внутрішню силу жінки та вивести тему насильства із зони табу. Зрештою, художня мова часто виявляється дієвішою за будь-які факти та цифри. Вона допомагає суспільству побачити за всім цим реальну людину. Мистецтво виявилось найгучнішим способом розірвати тишу, бо воно звертається безпосередньо до серця.

Драматичні читання п'єс та всі випуски подкасту «Я більше не мовчу» доступні на платформах Apple Podcasts, Spotify та YouTube-каналі театру Лесі Українки

Місце щасливих людей: як Ірина винайшла свій рецепт незалежності

Ірина — жінка, від якої віс неймовірною енергією. Вона рішуча, швидка і має такий погляд, що одразу зрозуміло: в цій родині «головнокомандувач» — вона. Це та сама українська жінка, якій «байдуже, на якому боці в чоловіка кашкет, бо в неї руки в боки». Ірина — військовослужбовиця, мама трьох дітей і засновниця власної кондитерської студії. Проте за цією сьогодишньою впевненістю стоїть історія непростого вибору, який колись змінив усе.

ТОЧКА ВІДЛІКУ: КОЛИ ДІМ ПЕРЕСТАЄ БУТИ ФОРТЕЦЕЮ

Сім років тому життя Ірини нагадувало трилер, який вона наважилася обірвати сама. Тоді жінка жила в цивільному шлюбі з колишнім правоохоронцем. Удома панувало подвійне насильство: і чоловік, і його мати багато пили. Ірина згадує, як він міг підняти руку навіть на власну матір, як знецінював дружину та завжди ставив приятелів вище за сім'ю.

«Він міг просто забрати машину і поїхати до друзів, навіть якщо мені з маленькою дитиною терміново потрібно було у справах чи до лікарні. На всі мої прохання відповідь була одна: «Ти з дитиною? Ну то викличеш таксі й поїдеши». Пріоритети були зрозумілі: я була для нього зручною кухаркою, прибиральницею та людиною, яка вміє заробляти гроші», — розповідає Ірина. Тоді вона працювала з дому: через інтернет продавала запчастини для автомобілів, фактично забезпечуючи сім'ю.

Найжахливішим було те, що ця атмосфера мала руйнівний вплив на їхнього маленького сина. Хоча йому було лише два роки, дитина жила в постійному стресі. Ірина бачила, як хлопчик починав панічно здригатися, коли чув крики або бачив когось нападнику. Зрозуміла, що далі — лише прірва.

Рішення ухвалила за один день. *«Я зрозуміла: діти потрібні тільки мені. Або я спробую і мені вдасться, або буду все життя картати себе за те, що не наважилася».* Зібрала речі, замовила вантажівку та разом із дітьми поїхала до батьків.

*Або я спробую і мені
вдасться, або буду
все життя картати
себе за те, що не
наважилася*

АРМІЯ ЯК ШКОЛА СИЛИ

У Нікополі Ірина почала все з нуля. Спершу влаштувалася в магазин, потім пішла працювати на трубний завод. А далі — вчинок, який остаточно загартував її: вона вирішила стати військовою. *«Я вступила на військову службу, напевно, для того, щоб стати впевненішою в собі. Щоб зрозуміти: жоден чоловік більше не зможе образити мене чи моїх дітей».*

Там вона зустріла свого теперішнього чоловіка, теж військового. Він прийняв її дітей як рідних (старша донька навіть узяла його прізвище) та став для сина справжнім авторитетом. Саме за чоловіком Ірина поїхала на Львівщину — він переконав родину переїхати до нього, а саму Ірину згодом офіційно перевели по службі.

Так Новояворівськ став для них новим спільним домом.

Тепер у домі панує мир, хоча Ірина жартує: *«У нас удома всі кричать, що мама — тиран, бо я дуже сувора».*

ПІДТРИМКА ВІД «ЗАПОРУКИ»: ВІД ХОБІ ДО СТУДІЇ

Військову службу Ірина розпочала ще у 2019 році, тож початок повномасштабного вторгнення зустріла в частині пліч-о-пліч із чоловіком. Ті дні були надзвичайно важкими не лише через службу: старших дітей довелося відправити до бабусі на довгі три місяці. Проте життя бере своє — і вже через кілька років родина чекала на поповнення. Вийшовши у декретну відпустку, невгамовна Ірина вирішила, що це найкращий час, аби нарешті дати шанс своїй давній мрії перетворити захоплення випічкою на професійну справу. Саме тоді її шлях перетнувся з проектом «Запоруки» «Розриваючи тишу», що став містком між хобі та бізнесом.

Жінка потрапила на бізнес-тренінг у Новояворівську, де нарешті впорядкувала свої плани: як будувати структуру справи, розраховувати собівартість і просувати продукт. *«Я людина конкретна: якщо чогось хочу — я цього досягну. Але тренінг допоміг побачити та зрозуміти, що за чим іде»,* — каже вона. «Запорука» також забезпечила Ірину професійним обладнанням: аерографом і формами для шоколаду. *«Враження були дуже теплі, атмосфера — класна. Шкода, що такі тренінги не проводять постійно, бо багатьом жінкам потрібен такий поштовх, щоб вони перестали вагатися і повірили у свою мрію»,* — ділиться враженнями Ірина.

ПОРАДА ВІД ТОЇ, ЯКА ЗМОГЛА

Сьогодні Ірина згадує себе колишню з великим розумінням, але без жалю до себе. На запитання, як змінився її характер, відповідає з усмішкою: *«Раніше я дозволяла себе кривдити, не знала власної сили. А тепер я сама керую своїм життям. Тим жінкам, які зараз бояться змінити щось, я хочу сказати: крім вас самих, ви нікому не потрібні так сильно, як собі. А ще діти — це неймовірна мотивація. Заради їхнього спокійного сну можна розвернути світ, головне — не почуватися жертвою, а стати господаркою своєї долі».*

Ірині вдалося розірвати тишу та побудувати власне «місце щасливих людей». І «Запорука» була поруч саме тоді, коли цій сильній жінці знадобився професійний інструмент, аби остаточно закріпити свою перемогу.

*Багатьом жінкам
потрібен такий поштовх,
щоб вони перестали
вагатися і повірили у
свою мрію*

ТОРТ «НОВОЯВОРІВСЬК» І «МІСЦЕ ЩАСЛИВИХ ЛЮДЕЙ»

Сьогодні Ірина — власниця кондитерської студії. Її трюфелі ручної роботи, домашній зефір і макарони вже мають своїх фанатів. Але її амбіції значно більші. Вона працює над рецептурою фірмового торта «Новояворівськ» та авторського мусового десерту з назвою «Місце щасливих людей» — на честь пісні Андрія Кузьменка (Скрябіна), чиє ім'я тісно пов'язане з Новояворівськом. *«Головний інгредієнт там — фундук. У лісах його дуже багато, це символ нашого краю».*

Серед планів Ірини — не лише продавати солодощі, а й проводити майстеркласи, навчаючи кондитерської справи інших жінок.

Херсон: чекаємо на зелень, щоб мати де сховатися

Ольга Цілінко — керівниця херсонського Центру сімейної реабілітації дітей з інвалідністю «Софія»

Ольга — людина, яку в Херсоні знають усі. У 2010 році вона створила «Софію», щоб поставити на ноги власну доньку з ДЦП. Поставила. А потім почала допомагати іншим. Вона пережила окупацію, ховаючи людей від росіян, і Каховську трагедію, коли її власна родина втратила дім, але продовжувала вивозити на «роздубаній» автівці бабусь і котів із затоплених районів. Сьогодні Ольга — це серце спільноти з 56 родин, які, попри все, залишаються в Херсоні. Вона не говорить про незламність. Вона просто знає, де дістати брикети для опалення та як вивезти дітей до зоопарку так, щоб їх не «змалював» дрон.

Знаєте, чим херсонці відрізняються від мешканців інших міст? Ми не обурюємося, коли немає світла. Ми пережили окупацію. Після того нас уже ніщо не лякає. У нашому місті зараз своя специфіка. Світло намагаються не вимикати, і не тому, що нам щастить. Просто коли вмикаєш генератор — ти не чуєш неба. А небо треба слухати постійно. Дрон — тихий, це не шахед. Через гуркіт генератора ти його просто не почувеш, а це — смерть. Тому ми пристосовуємося. Більше половини моїх родин не живуть у себе вдома. Вони переїхали в чужі хати, ближче до приватного сектору, бо в багатоповерхівці шансів вижити після влучання менше.

ПРО ЗИМУ ТА ВІТАМІНИ ТУРБОТИ

Ця зима була люта, такої не було років двадцять. У місті зруйнована ТЕЦ, опалення в квартирах немає. Тому коли мені зателефонувала Наталія Оніпко із «Запоруки» та спитала: «Олю, чим допомогти?», я одразу сказала — брикети. Не дрова, а саме паливні брикети, бо люди ними гріються навіть у квартирах, ставлять буржуйки. Знайти гроші — це зараз тільки половина справи. Знайти товар і завезти його в Херсон — ось де квест. Сюди не

всі хочуть їхати. А коли розвантажувеш те паливо, треба все робити дуже швидко, бо над головою постійно висять дрони. «Запорука» зреагувала миттєво. Ці брикети врятували 14 наших родин у найлютіші морози.

А ще фонд допоміг нам зі справжніми вітамінами турботи. Нам перерахували кошти, а ми вже тут, на місці, закуповували свіжі фрукти та солодощі для дітей. Це було неймовірно важливо — дати їм відчуття свято і те, що про них пам'ятають.

ЩО ЗАРАЗ ПОТРІБНО РОДИНАМ НАЙБІЛЬШЕ?

Коли я опитую батьків про нагальні потреби, на першому місці завжди продукти тривалого зберігання. Люди намагаються робити хоча б невеликі запаси: консерви, крупи, олія. Постійно потрібні й засоби гігієни, особливо підгузки для наших лежачих дітей — вони зараз дуже дорогі. Але є ще одна, не менш важлива потреба — емоційна. Зараз ми починаємо підготовку до нашої великої акції на 1 червня. Ми хочемо традиційно вивезти дітей у Миколаївський зоопарк. Це складно: потрібні два автобуси (бо в нас уже 82 дитини), потрібні аніматори, які погодяться працювати з 7-ї ранку, потрібно годувати цю «армію» кілька разів на день. Така поїздка обходиться в понад 100 тисяч гривень, але для багатьох наших дітей це єдиний вихід у світ за весь рік. Це їхній ковток нормального життя.

*Просто коли вмикаєш
генератор — ти не
чуєш неба. А небо треба
слухати постійно*

ПРО ДРОНИ ТА «НАВЧАЛЬНИЙ ПОЛІГОН»

Зараз Херсон в очікуванні зелені. Всі чекають, коли розпуститься листя. Ви думаєте, що для краси? Ні. Листя — це маскування. Ми чекаємо на зелень, щоб було де сховатися від дронів. Дрони — це наша найбільша біда. Вдень ти перебігаєш від дерева до дерева, під навіси магазинів. А вночі ще страшніше, бо вони з тепловізорами. Ми з військовими обговорювали: рашисти використовують Херсон, як навчальний полігон. Приїжджає нова зміна їхніх операторів, і вони на нас тренуються: ганяються за цивільними автівками, залітають у квартири. Це не випадкові влучання. Це сафарі на людей.

Ми живемо в місті без вибору. У нас одна дорога життя: Миколаїв — Херсон. Вона вся під прицілом, її постійно закривають через обстріли. Тому в нас усе дорожче, ніж будь-де. Зайти в магазин й вибрати сир? Забудьте. Ти купуєш те, що бачиш на полиці. Прийшла на ринок — на все місто один продавець м'яса. Отакий наш асортимент.

ЧОМУ МИ ЗАЛИШАЄМОСЯ?

«Софія» — це вже давно не просто реабілітаційний центр. Це безпечне середовище, де всі розуміють одне одного, де немає осуду. Батьки кажуть: «Я тільки тут можу розслабитися». У нас є підлітки, за яких ми дуже боїмося, бо їхня соціалізація припала на війну. Але вони в нас унікальні. Цієї зими наші діти брали участь у театральному проєкті «Мій дім». Завдяки гранту з Німеччини підлітки самі писали п'єси. Їм дали повну свободу теми, однак усі тексти виявилися про одне: про окупацію. Потім ми поїхали до Києва, і професійні актори поставили ці п'єси на

сцені. Глядачі були шоковані. Зараз навіть обговорюють можливість перекласти їх німецькою й поставити в Німеччині. Двоє наших дітей тепер знімають документальне кіно про Херсон.

Наші діти багато читають. Один підприємець дав нам 89 тисяч на книжки. Коли побачив список, то перепитав: «Олю, ми точно дітям це купуємо?». Бо там більше як половина — доросла література. Наша дівчинка Каріна за тиждень проковтнула два томи Стівена Кінга. Я сміюся: «Ти не боїшся Кінга?», а вона каже: «Ольго Анатоліївно, після того, що ми бачимо з вікна, Кінг — це казка на ніч».

Ми тримаємо батьків, щоб батьки тримали дітей. Це наша головна мета. Ми чекаємо на перемогу, але не сидимо склавши руки. Печемо паски, збираємо бібліотеки й вчимося бачити світло там, де його, здавалося б, давно вимкнули. Головне — вистояти. І дуже важливо знати, що про нас не забули. Дякуємо «Запоруці», що ви з нами в цих холодних херсонських квартирах. Тісно обіймаємо всіх. На зв'язку!

ЦЯ ДОПОМОГА СТАЛА МОЖЛИВОЮ ЗАВДЯКИ ВАМ

І ОКРЕМО — ТИСЯЧАМ ЛЮДЕЙ, ЯКІ
ПІДТРИМУЮТЬ НАС СВОЇМИ ДОНАТАМИ,
ПОШИРЕННЯМИ, ВОЛОНТЕРСТВОМ І ВІРОЮ
В ТЕ, ЩО ТУРБОТА ЗМІНЮЄ ЖИТТЯ.

ДЯКУЄМО!

**Дізнатися більше та підтримати дітей
і родини разом із БФ «Запорука»**

zaporka.org.ua

Над випуском працювали:

Головна редакторка та журналістка: Наталя Бужинецька

Дизайн та верстка: Анна Святненко

Літредакторка: Оксана Писана

Творча команда: Благодійний фонд «Запорука»